

Bilag 17 - Indsigelser modtaget i den supplerende høring – Enghave Brygge

Nr.	Navn	Adresse	Postby	Henvendelsesdato
1	Havnelauget Att.: Claus Rasmussen og Susanne Bro			02.08.2014
2	MAN Disse & Turbo Att.: Jacob Dolleris	Teglholmsgade 41	2450 København SV	13.08.2014

Til Natur- og Miljøklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 Kbh. NV

Fremsendt pr. e-mail til byensudvikling@tmf.kk.dk med kopi til nmkn@nmkn.dk

Kbh., den 2. august 2014

Vedr. Sagsnr. 2013-0184422 Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Byens Udvikling: **Høring vedr. ændring af forslag til lokalplan nr. 494 "Enghave Brygge"**.

Vi ønsker at klage over, at ændringen i lokalplanen kun er i begrænset høring (MAN Diesel & Turbo og grundejerne i lokalplansområdet).

Vi mener, at ændringen i lokalplanen har så væsentlig en karakter, at det kræver ny fuld lokalplansprocedure.

Derudover ønsker vi at genfremsætte de klager til NMKN, som vi fremsatte i forbindelse med tidligere klager (J.nr. NMK-33-02030, NMK-34-00351), og som ikke er blevet behandlet af NMKN. NMKN skriver i afgørelsen den 6. juni 2014, at man ophæver Københavns Kommunes endelige vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan med tilhørende miljørapport offentliggjort 25. juli 2013, og at nævnet derfor ikke fandt anledning til at tage stilling til de øvrige spørgsmål i klagerne.

Det drejer sig om flg. klager:

- 1) Københavns kommunes tilsidesættelse af risikoafstand til H.C. Ørstedsværket (dette vigtige spørgsmål indgår ikke i VVM redegørelsen, der aktuelt er i høring)
- 2) Københavns kommunes tilsidesættelse af ansvar for sikring af værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier.
- 3) Københavns kommunes tilladelse til højhusbyggeri ud i havnen uden hensyntagen til kystlandskabelige og bevaringsværdige helheder.
- 4) Københavns kommunes tilsidesættelse af ansvar for rekreative miljøer i havnen (nedsat udfoldelsesmuligheder og øget risiko for roerne).
- 5) Vi finder, at projektet er uforeneligt med proportionalitetsprincippet (et indgreb må ikke foretages, såfremt det formål, der tilsigtes opnået ved indgrebet, kan tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger).

Klagerne er detaljeret beskrevet i vores tidligere klager (NMK-33-02030 og 34-00351), som vedhæftes som bilag.

Venlig hilsen

Claus Rasmussen, formand og Susanne Bro, næstformand, Havnelauget
Kontaktperson: susannebro@dadlnet.dk

Til Natur- og Miljøklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 Kbh. NV

Fremsendt pr. e-mail til bydesign@tmf.kk.dk med kopi til nmkn@nmkn.dk

Kbh., den 18. august 2013

Vedr. klage over lokalplan nr. 494 Enghave Brygge med kommuneplantillæg nr. 15, miljørapport og byudviklingsaftale samt manglende VVM-procedure.

Som Københavns kommune er bekendt med, har vi allerede i forbindelse med offentliggørelse af forslag til lokalplan og kommuneplantillæg fremsat klager over manglende VVM, og vi går ud fra at kommunen har valgt at vente med at videresende denne klage til Natur- og Miljøklagenævnet, til det var afklaret, om lokalplanen og kommuneplantillægget ville blive vedtaget.

Aktuelle klageskrivelse omfatter tillige kommunens vedtagelse af lokalplan og kommuneplantillæg, miljørapport og byudviklingsaftale. Som overordnet begrundelse for klagen gør vi gældende:

- Københavns kommunes tilladelse til påbegyndelse af Enghave Brygge projektet kræver en VVM-tilladelse af projektet i sin helhed, da projektet kan påvirke miljøet væsentligt og derfor er VVM-pligtigt i sin helhed (Planloven §11g og BEK nr. 1510 af 15.12.2010). Det er i strid med VVM-reglerne, når kommunen lægger op til screening af delprojekter, efterhånden som projektet skrider frem, fremfor VVM vurdering af det samlede projekt. Vi vil herved henvise til, at en sådan opdeling af projektet er afvist af EU-domstolen senest i sag C-244/12 – og at Natur- og Miljøklagenævnet på baggrund af Kommissionens åbningsskrivelse i anledning af Naturklagenævnets afgørelse i Biogen-sagen (MAD 2002.313 Nkn) har tiltrådt, at det ikke er muligt at udskyde en miljøvurdering af dele af et samlet projekt til senere.
- Nævnet bedes endvidere inddrage i sin vurdering af VVM-pligten, at en realisering af lokalplanen vil indebære, at det afstandskrav på 500 meter, der skal være mellem boligbyggeri og risikovirksomheden H.C. Ørstedsværket, ikke respekteres. Det er efter vores opfattelse i strid med Seveso-direktivet (direktiv 96/82/EF) artikel 12. Bestemmelsen indebærer, at der fra det miljøretlige lokaliserings- og forebyggelsesprincip skal sikres en passende afstand mellem risikobetonede industrianlæg og boligområder/andre områder, hvor der kommer mange mennesker. Artikel 12 fastslår, at der ved nyudvikling i nærheden af bestående risikovirksomheder, der vil kunne øge faren for større uheld eller forværre følgerne heraf, gennem den fysiske planlægning skal sikres en passende afstand.
- Københavns kommunes tilladelse til udvidelse af byzoneområde, hvilket vi mener strider mod Planloven (§ 5 j, stk. 1).
- Københavns kommunes tilladelse til højhusbyggeri ud i havnen uden hensyntagen til kystlandskabelige og bevaringsværdige helheder. Dette er i strid med Planloven §11f, stk. 4 og §16, stk. 4.

- Københavns kommunes tilsidesættelse af ansvar for sikring af værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier. Det er et brud på Planloven (§ 11a, pkt. 15, §11f, stk. 4) og i uoverensstemmelse med Kommuneplan 2011.
- Mangelfuld information af offentligheden (i strid med Planloven § 1, stk. 2 og LBK nr. 936 af 24.09.2009).

Til underbygning af de anførte klagepunkter henvises der til, at kommuneplanen samt lokalplanen skal danne grundlag for en tilladelse til havneopfyldning, hvilket fremgår af den ansøgning som er fremsendt af JM Danmark til Kystdirektoratet – direktoratets journalnummer 12/00636.

Ansøgningen vedlægges.

Vi anmoder om at klagen tillægges opsættende virkning.

Med venlig hilsen

For Friluftsrådet København, formand Flemming Hansen, koebenhavn@friluftsradet.dk
For Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, formand Jakob Lange, langejakob4@gmail.com
For Københavns Roklub, formand Niels Holmquist, niels_h@post8.tele.dk
For Roklubben SAS, formand Jan Peter de Baan, Jan-Peter.de-Baan@sas.dk
For Havnelauget, formand Claus Rasmussen, cr@lokalbolig.dk
og næstformand Susanne Bro, susannebro@dadlnet.dk

Kontaktperson: Susanne Bro, e-mail: susannebro@dadlnet.dk

Bilag:

Underbygning af ovennævnte klagepunkter, side 3-17 nedenfor

JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet journalnummer 12/00636, som vedhæftede filer

Projektet kan påvirke miljøet væsentligt og er derfor VVM-pligtigt i sin helhed

Vores gennemgang omfatter flg. punkter:

- Anlæggets dimensioner
- Kumulation med andre projekter
- Anvendelse af naturressourcer
- Forurening og affaldsproduktion
- Effekt på strømningsforhold, risiko for oversvømmelser og forringet vandkvalitet
- Mulig indvirkning på fiskebestanden i nationalt og internationalt farvand
- Risiko for søulykker
- Effekt på kulturhistoriske værdier og havnemiljø
- Kommentarer til JM Danmark/COWIs analyser af miljøfremmede stoffer samt modellering af vandskifte og vurdering af vandkvalitet

Vores konklusion:

Som det vil fremgå af nedenstående (side 3-17), mener vi, at lokalplan nr. 494 Enghave Brygge med bilag har mangler bl.a. på følgende områder:

- 1) Det er ikke nævnt, at boligø B og C anlægges delvist på meget lavvandet område, hvor der er store mængder metalskrot. Metalskrot må fjernes, og der må foretages uddybning, inden der kan spundes og fundamenteres. Der er ikke taget stilling til, hvordan man vil sikre mod spredning af forurening i forbindelse med fjernelse af metalskrot og uddybning, og hvordan det opgravede materiale skal bortskaffes.
- 2) Vedrørende udgravning af kanaler, er der ikke taget stilling til, hvad man vil gøre ved den opgravede forurenede jord, ej heller hvordan man vil sikre mod udsivning af forurenende stoffer til kanalerne og dermed badevandet i havnen.
- 3) Der er ikke taget stilling til sikring mod klimaforandringer, specielt risikoen for oversvømmelser, i forbindelse med indsnævring af havneløbet.
- 4) Der foreligger ingen vurdering af den øgede risiko for søulykker som følge af forsnævring af sejlrenden til 60 % af nuværende bredde.
- 5) Der er ikke taget hensyn til bevarelse af det kulturhistoriske havnemiljø. De sidste rester af industrihavnemiljøet i Sydhavnen vil forsvinde.

Vi mener, at der fortsat er stor usikkerhed omkring Enghave Brygge projektets påvirkning af vandkvalitet, strømningsforhold og risiko for oversvømmelser. Dette forstærker kravet om en grundig VVM-undersøgelse af projektet som helhed (jvf. Planloven §11g. og VVM-bekendtgørelse nr. 1510 af 15.12.2010). Dette krav er vigtigt, da Enghave Brygge projektet indebærer en meget omfattende ændring af hele Sydhavnen, og fordi projektet er tænkt gennemført på en lokalitet, hvor man ved, at der er betydelige forekomster af sundheds- og miljøskadelig forurening af indtil videre ikke nærmere specificeret omfang. Det er i strid med VVM-reglerne, når kommunen lægger op til screening af delprojekter efterhånden som projektet skrider frem, fremfor VVM vurdering af det samlede projekt. Vi vil henvise til, at en sådan opdeling af projektet er afvist af EU-domstolen senest i sag C-244/12 – og at Natur- og Miljøklagenævnet på baggrund af Kommissionens åbningsskrivelse i anledning af Naturklagenævnets afgørelse i Biogen-sagen (MAD 2002.313 Nkn) har tiltrådt, at det ikke er muligt at udskyde en miljøvurdering af dele af et samlet projekt til senere.

Eksempler på, at Københavns kommune praktiserer VVM-screening af delprojekter efterhånden som projektet skrider frem fremfor VVM-vurdering af det samlede projekt: 1) Der står i lokalplanen under VVM (side 27), at kommunen allerede har foretaget en VVM-screening af byomdannelsens konsekvenser for miljøet. Samme sted nævnes, at Center for Miljø i samarbejde med Kystdirektoratet skal foretage VVM-screening af projekterede udgravning af kanaler og opfyldning. Og at omlægning af gasledningen skal VVM-screens. 2) I miljørapporten (bilag til lokalplanen) kan læses side 18, linje 14-16, at der skal udføres yderligere jordbundsundersøgelser i forbindelse med nybyggeri, og side 19, linje 15-18, at der i projekteringsfasen skal foretages undersøgelse af vandgennemstrømningen i de kommende kanaler. 3) Københavns Kommunes "Tilladelse til nyttiggørelse af gammel flyveaske i landvindingsprojektet Enghave Brygge" (Teknik- og Miljøforvaltningen, Center for Affald og Genbrug, Sagsnr. 2013-0160037, dok. nr. 2013-0160037-7).

Nævnet bedes endvidere inddrage i sin vurdering af VVM-pligten, at en realisering af lokalplanen vil indebære, at det afstandskrav på 500 meter, der skal være mellem boligbyggeri og risikovirksomheden H.C. Ørstedsværket, ikke respekteres. Det er efter vores opfattelse i strid med Seveso-direktivet (direktiv 96/82/EF) artikel 12.

Anlæggets dimensioner

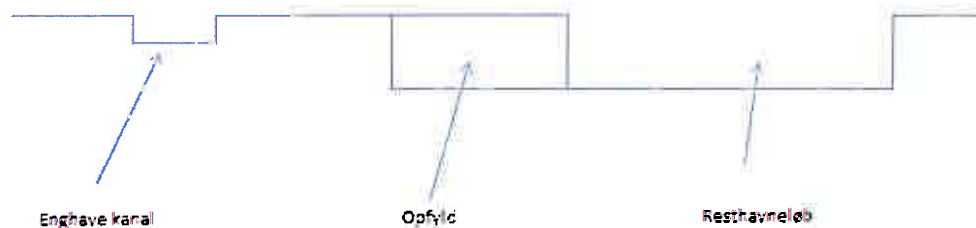
Opfyldning i havnen skal sammen med nye kanaler på land skabe 10 kunstige øer med højhuse. Ifølge lokalplan for Enghave Brygge projekteres der med i alt ca. 35.000 m² opfyldning i havneløbet, der ganske vist forudsættes "kompenseret for" med ca. 30.000 m² opgravning ved anlæggelse af smalle kanaler og ved anlæggelse af bassiner. I lokalplanen (side 28) konkluderes, at byzonearealet i Enghave Brygge-området således samlet set kun udvides med ca. 5.000 m². Vi mener ikke, at udgravede kanaler kan erstatte opfyldt havn. Det åbne vandspejl har en helt anden karakter og herlighedsværdi end smalle kunstige kanaler omgivet af højhuse (Reference nr. 1). Regnestykket i lokalplanen går på areal af vandoverflade af både tværgående og længdegående kanaler. Af tegning nr. 2 fra lokalplanforslaget (vist nedenfor) fremgår det, at det kun er den længdegående Enghavekanal, som kan være en slags kompensation for havneforsnævringen. Det er umiddelbart klart, at denne kanal alene ikke er tilstrækkelig kompensation for havneopfyldningen, illustreret ved skitsen under tegning nr. 2. Vanddybden i kanalerne er ca. 2 meter, i havnen ca. 6 m.

Tegning nr. 2 fra Enghave Brygge
Lokalplanforslag side 54: Opfyldninger og
kanaler

Skematisk tværsnit ud for stregen i tegning nr. 2 fra Enghave Brygge lokalplanforslag:

Gennemføres havneopfyldning som anført i lokalplanen mener vi, at byzonen udvides med ca. 35.000 m², hvilket strider mod Planloven (§ 5 j, stk. 1) og landsplandirektivet Fingerplan 2007 (§ 6, stk. 1, 1.), hvoraf det fremgår, at der ikke kan udlægges ny byzone i det indre storbyområde. Af bemærkningerne til Fingerplan 2007's bestemmelser om det indre storbyområde (§ 6), fremgår det, at der alene kan ske mindre justeringer af grænsen mellem by og vand i forbindelse med havneomdannelser.

Ifølge lokalplan for Enghave Brygge tillades for boligbebyggelser 4-8 etager+penthouse, for erhvervsbyggeri 4-9 etager, maks. bygningshøjde 36 m. Bebyggelsesprocent for udviklingsområderne under et bliver ca. 155. Nedenfor (side 10-11) redegør vi for, at højhusbyggeri ud i havnen er uden hensyntagen til kystlandskabelige og bevaringsværdige helheder og derfor i strid med Planloven §11f, stk. 4 og §16, stk. 4.

Kumulation med andre projekter og anlæg

H.C. Ørstedsværket er en højrisikovirksomhed, som ved dens etablering blev placeret i et industriområde for ikke at være til gene og fare for beboelse. Eventuelle uheld og utilsigtede hændelser på værket, som f.eks. brand og eksplosion, kan medføre alvorlig miljø- og personskaade. Lokalplanen for Enghave Brygge indebærer, at det afstandskrav på 500 meter, der skal være mellem boligbyggeri og risikovirksomheden H.C. Ørstedsværket, ikke respekteres. Det er efter vores opfattelse i strid med Seveso-direktivet (direktiv 96/82/EF) artikel 12. Bestemmelsen indebærer, at der fra det miljøretlige lokaliserings- og forebyggelsesprincip skal sikres en passende afstand mellem risikobetonede industrianlæg og boligområder/andre områder, hvor der kommer mange mennesker. Artikel 12 fastslår, at der ved nyudvikling i nærheden af bestående risikovirksomheder, der vil kunne øge faren for større uheld eller forværre følgerne heraf, gennem den fysiske planlægning skal sikres en passende afstand. I lokalplan for Enghave Brygge og miljørapport (bilag til lokalplanen) er disse forhold kun fragmentarisk belyste, og det er uklart, hvilken sikkerhedszone omkring selve H. C. Ørstedsværket, man har vurderet er nødvendig i forhold til privatboliger og erhvervsbyggeri.

Anvendelse af naturressourcer

Københavns Kommune havde allerede givet tilladelse til at anvende forurenede flyveaske til opfyldning i havnen ved Enghave Brygge (Sagsnr. 2013-0160037). Tilladelsen blev dog for nylig trukket midlertidigt tilbage, idet man besluttede at afvente afgørelse fra Kystdirektoratet vedr. ansøgning fra JM Danmark om tilladelse til havneopfyldning.

Vi mener, at det er meget betænkeligt, at man vil anvende forurenede flyveaske, som kun delvist er beskrevet, til opfyldning af havnen, uanset at flyveasken indkapsles i kappe af ren jord, som

beskrevet i JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet, bilag 7 (vedhæftet bilag). Der er målt tungmetal-koncentrationer i flyveasken, men indholdet af f.eks. PAH, dioxin, PCB, phthalater er ikke målt. Man kan næppe betegne flyveaske som lettere forurenede jord. Risiko for udsivning af andre forurenende stoffer end tungmetaller til vandet i havnen er ikke vurderet, og risikoen for anlægsarbejderne i forbindelse med opfyld heller ikke.

Forurening og affaldsproduktion

Det er kendt, at havneslammet i det berørte område i Sydhavnen er svært forurenede. I rapport fra 2001 udarbejdet af Carl Bro/Krüger (Reference nr. 2) skriver man, at havneslammet i Sydhavnen er forurenede med tungmetaller, oliekomponenter, organisk tin, polyklorede bifenyler (PCB) og sandsynligvis andre organiske forbindelser (Kap. 6, side 1, tabel 6.2). Forureningen med kviksølv, bly, og cadmium er kraftig. Tømmergraven (ved Enghave Brygge) er stærkt forurenede med chrom (Kap. 2.4, side 1-12). Forureningen med øvrige miljøfremmede stoffer er utilstrækkeligt belyst. Der er påvist kviksølv, bly, cadmium, tributyltin (TBT), polycykliske aromatiske hydrocarboner (PAH), polyklorede bifenyler (PCB) og dioxin i fisk fanget i Københavns Havn i perioden 1994-2007 (Reference nr. 3). Vi ved således, at der er forekomst af en lang række miljøfremmede stoffer, men mængde og præcise lokaliseringer af disse samt fordeling på areal og dybde både til land og vand er indtil videre ufuldstændigt beskrevet.

Havnedybden udfor planlagt boligø E er 5-6 m. Planlagte boligøer B og C strækker sig imidlertid ud i lavvandsområde, hvor dybden visse steder kun er 0,2 m (Kort- og Matrikelstyrelsens Søkort). Det er kendt, at der er store mængder metalskrot på havnebunden i dette område, se foto side 9, der viser skrottet som er synligt ved lavvande. Skrottet stammer fra tidligere metalskrotplads på Enghave Brygge Nord (Petersen og Albeck, senere Uniscrap), hvor der blev foretaget ophugning af udtjente skibe og tog.

I JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet (vedhæftet bilag) side 4, "pkt. G. Uddybning", er der sat et "flueben" i rubrikken "Nej". Dette kan måske til en vis grad være rigtigt, så længe ansøgningen kun omhandler boligø E, ud for hvilken havnebunden måske er uden metalskrot. Imidlertid er der på Kystdirektoratets anmodning fremsendt en supplerende ansøgning, revideret bilag 7 (vedhæftet bilag), som også omfatter de andre boligøer. I dette bilag er det ikke nævnt, at anlægget ud for boligøerne B og C kræver en uddybning og bortskaffelse af materiale. Dette er imidlertid nødvendigt, fordi havnen her ikke er 5-6 m dyb, men nogle steder efter angivelse på søkort kun 0,2 m dyb.

Det bør være et krav, at den indledende fase med uddybning beskrives omhyggeligt og ledsages af en risikovurdering.

Der er en undersøisk gasledning udfor Enghave Brygge Syd. Der er en sikkerhedsafstand på 200 m i forhold til denne. Gasledningen skal omlægges inden projektet kan igangsættes. Hvorledes dette kan foregå sikkert, er endnu ikke beskrevet.

Fra undersøgelser af jorden på Enghave Brygge ved man, at grunden er stærkt forurenede i adskillige meters dybde, grundvandet er også forurenede. Jorden på Enghave Brygge er forurenede fra den industri, der har ligget her (petrokemi, metalskrotplads/metalindustri). H.C. Ørstedsværket er stadig aktivt. I forbindelse med H.C. Ørstedsværket er der pladser, der har været anvendt til opbevaring af kul, slagge, aske, sod. En række rapporter, som vi har fået udleveret fra Københavns Kommune efter anmodning om aktindsigt, har dokumenteret at jorden er forurenede med tungmetaller, tjære- og oliestoffer. Der er også påvist forurening af grundvandet med total kulbrinter og benzen. Der har været rejst mistanke om dioxinforurening i Kødbyen på Vesterbro,

uden at dette dog er blevet sufficient undersøgt. Som nævnt i rapport udarbejdet af Carl Bro/Krüger, 2006 (Reference nr. 2) er det kendt, at store mængder grundvand siver ud i den maritime recipient, og at forurenede grundvand er en kendt forureningskilde. I forbindelse med regnskyl ser naboer og bådejere undertiden oliefilm på vandet ved Enghave Brygge Nord og ved Frederiksholmsløbet.

Mht. udgravning af kanaler, er det kort nævnt i JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet (vedhæftet bilag), at man vil foretage kanaludgravning i spunsgruber. Det er derimod ikke beskrevet, hvor man vil gøre af den stærkt forurenede jord, der udgraves. Hverken i lokalplanen eller ansøgningen til Kystdirektoratet står der noget om, hvordan man vil sikre mod vedvarende udsivning af miljøfremmede stoffer ud i kanalvandet. Hvordan sikrer man tæt spunsning af kanalvægge? Vil man fylde kanalbundene op med beskyttende betonlag? I givet fald hvor tykt? Udsivning til de kunstige kanaler kan potentielt medføre forurening af vandet i havnen (badevandet), især af tjære/oliestoffer, men muligvis også af PCB, TBT, dioxin, bly, cadmium, arsen og andre tungmetaller.

Udgravning af kanaler og parkeringskældre kan herudover medføre risiko for anlægsarbejdere som udsættes for støv og flygtige stoffer, nok især af tjære/oliestoffer, men også bly, cadmium og andre tungmetaller.

Selvom øverste ½ m jordlag udskiftes, som foreslået i lokalplan, vil der kunne ske fordampning af flygtige oliestoffer fra dybereliggende jordlag gennem fundamenter til boligerne, især til kældre, hvorved også de kommende beboere kan blive eksponerede. Der bør foretages en nærmere vurdering af disse risici.

Effekt af indsnævring af havneløbet på strømforhold og transport af miljøfremmede stoffer i vandet
Indsnævring af havneløbet kan medføre ændrede strømforhold, og dermed ændringer i transporten af miljøfremmede stoffer i vandet og i havneslammet. Øgede koncentrationer af kviksølv og andre miljøfremmede stoffer kan potentielt medføre, at vandsportsudøvere eksponeres for sundhedsskadelige niveauer, og at vandet i havnen bliver uegnet til badning i en længerevarende periode.

Som beskrevet nedenfor finder vi JM Danmark/COWI's rapport vedr. modellering af vandskifte og vurdering af vandkvalitet mangelfuld (vedhæftet bilag 8 i JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet).

Effekt på strømforhold, risiko for oversvømmelser og forringet vandkvalitet

Allerede nu er der problemer med oversvømmelsesfare i Sydhavnen. Her er et billede fra Sluseholmen 2011, hvor vandet stod 20 cm under stuegulvsniveau.

Havneløbet vil blive indsnævret ud for jordopfyldningen i havnen, jf. tekst side 4 nederst og skitse side 5. Der vil som en følge heraf i det afsmalnedede havneløb kunne forekomme et ringere volumenflow/vandudskiftning (kubikmeter/sekund) og et større lineært flow/strømningshastighed

(meter/sekund). I kanalerne vil der kunne optræde recirkulation og dårlig vandudskiftning. Vandstandsstigning, højere gennemsnitstemperatur og dermed hyppigere forekomst af ekstremt vejrlig i fremtiden vil kunne give en øget risiko for oversvømmelser i hele området og også kunne resultere i en forringet vandkvalitet i de udgravede kanaler resulterende i lugt- og sundhedsgener (vækst af giftige blågrønalger). Dette kan ikke kompenseres ved slusen og stignordene ved Sjællandsbroen i tilfælde af hårdt vejr med kraftig strømning fra nord. En sådan strømning vil løfte vandstanden, hvor den bliver bremset af en forsnævring med risiko for overløb især ved Havneholmen og det planlagte byggeri, især boligø B ved Enghave Brygge. Ved samtidig åbning ved slusen og stignordene kunne dette afstedkomme en forværring, idet det kunne øge strømningshastigheden på det værst tænkelige tidspunkt.

Projektet er ikke sikkert fremtidssikkert mod klimaændringer, og det kan på sigt komme til at koste københavnernes meget dyrt. Der kan blive tale om erstatningsbeløb af anseelig størrelse, hvor det må formodes at forsikringsselskaberne melder fra, hvis det kan sandsynliggøres, at Københavns Kommune må bære skylden pga. fejlbyggeri. Er det så skatteborgerne, som kommer til at betale?

Billede af kunstige kanal ved Fisketorvet. Viser urenheder i det stillestående vand efter kort varmeperiode pinsen 2013.

Projektets mulige indvirkning på fiskebestanden i nationalt og internationalt farvand

Der er flere aspekter ved planen, som kan true fiskebestanden og andre dyrearter. Ved øget koncentration af kviksølv, bly, cadmium, tributyltin (TBT), polycykliske aromatiske hydrocarboner (PAH), polyklorerede bifenyl (PCB) og dioxin i fisk, vil disse stoffer kunne opkoncentreres i fødekæden, og der vil kunne ske spredning til internationalt farvand i strid med lovgivningen.

Undladelse af en grundig undersøgelse heromkring vil være i strid med § 1 i Naturbeskyttelsesloven: "*Loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.*"

Risiko for søulykker:

Ved Enghave Brygge Nord er det planen at opfylde ca. 70 m ud i havneløbet. Af søkort vedlagt JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet (bilag vedhæftet) og af Kort og Matrikelstyrelsens Søkort for området fremgår det, at der er et lavvandet område udfor planlagte kunstige boligøer benævnt B og C (Iflg. søkort er vanddybden her nogen steder 0,2 meter). På nuværende tidspunkt kan der sejles både på københavnersiden og Amagersiden af dette lavvandede område, som er afmærket med gule bøjer og vist på nedenstående foto. Hvis de kunstige boligøer B og C etableres, vil der kun kunne sejles på Amagersiden. Sejlrenden forsnævres til ca. 60 % af aktuelle bredde.

De gule bøjer markerer det lavvandede område, som ikke må besejles. Ved anlæg af boligø B og C kan der ikke længere sejles på københavnersiden af bøjerne, og sejlrenden indsnævres til 60 % af aktuelle

Ved lavvande kan man se skrot på havnebunden i det lavvandede område, der er markeret af de gule bøjer vist ovenfor

Risikoen for vandsportsudøvere øges yderligere, hvis sejlrenden ved Enghave Brygge Nord indsnævres til planlagte 60 % af aktuelle bredde

Sydhavnen er et meget attraktivt område for rosport. Derfor er der mange ro- og kajakklubber i området og mange gæsteroere fra andre klubber. Der er også en livlig trafik i Sydhavnen af havnebusser og turistbåde samt mindre motorbåde og vandscootere. Der er allerede på nuværende tidspunkt en del sammenstød og kæntringer i Københavns Havn (Reference nr. 4).

Hvis sejlrenden forsnævres til ca. 60 % af nuværende bredde, vil der blive endnu mere trængsel i sejlrenden og øget risiko for kæntring og sammenstød. Forsnævringen af havneløbet kan også medføre en ændring af strømforholdene, som kan vanskeliggøre manøvrering af robådene, specielt for de mindre erfarne roere. Vi frygter at ulykkesfrekvensen vil stige.

Pga. den betydelige havneopfyldning ved indsejlingen til Tømmergraven, vanskeliggøres ind- og udsejling af husbåde hørende til Husbådeforeningen Skibbroen med placering inde i Tømmergraven og for robåde hørende til Københavns Roklub, der er placeret for enden af Tømmergraven. Der er i forvejen ikke for meget plads.

Effekt på kulturhistoriske værdier og havnemiljø

Gennemføres lokalplanen med højhusbyggeri til kajkanten vil kun skorstene på H.C. Ørstedsværket fremover være synlige fra vandsiden. Kampestensbygningen (Uniscrap), pumpehuset (druknehuset) samt H.C. Ørstedsværkets bygninger vil blive skjult bag højhuse.

Det mest markante bygningsværk på Enghave Brygge er H.C. Ørstedsværket, hvis store røde bygningsanlæg med de 4 skorstene er et vigtigt pejlemærke for Sydhavnen. Værket er udpeget som nationalt industriminde. Kulturarvsstyrelsen har i en rapport (Reference nr. 5) skrevet, at de bærende bevaringsværdier er det samlede bygningsanlæg samt sammenhængen mellem værket og dets infrastruktur i form af kajanlæg, jernbane- og kranspor samt kulplads, der fortæller om værkets produktionsflow.

På Enghave Brygge Nord er der placeret 3 bygninger med høj bevaringsværdi. Dels Uniscrap-bygningen fra 1918-20 med facade i kampesten og bindingsværk. Kulturarvsstyrelsen har vurderet (Reference nr. 5), at bygningen har høj arkitektonisk bevaringsværdi, og at også de eksterne aftryk i form af sporene i gaden og kajanlægget er bevaringsværdige, da de i høj grad er en del af historien om bygningen. Herudover er der på den nordøstlige spids af Enghave brygge det lille hvide pumpehus fra 1700-tallet, også kaldt druknehuset, fordi det var her de druknede fra havnen blev lagt til identifikation. Fra druknehuset er der en undersøisk tunnel til Islands Brygge.

Endelig er der Københavns Roklub, som er placeret for enden af Tømmergraven. Københavns Roklub blev stiftet i 1866, og er en af Danmarks ældste roklubber.

I Tømmergraven er der den 25 år gamle Husbådeforening Skibbroen, der består af 21 husbåde/flydende boliger. Husbådene udgør et væsentligt aktiv i området i forhold til det rekreative miljø og bidrager til en forskellighed i oplevelsen af området omkring Havneholmen og Enghave Brygge.

Iflg. Planloven skal kommunerne sikre kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder beliggenheden af værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier. Det er et brud på

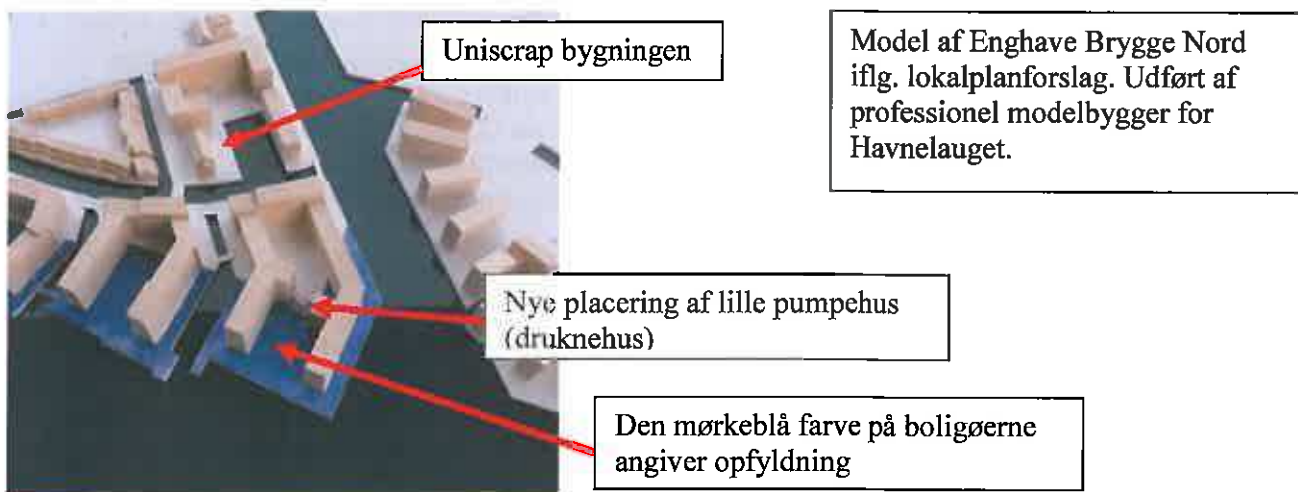
Planloven (§ 11a, pkt. 15, §11f, stk. 4 og §16, stk. 4) og i uoverensstemmelse med Kommuneplan 2011, når lokalplanen for Enghave Brygge indebærer, at

- 1) Der bygges højt foran H.C. Ørstedsværket således at værkets bygningsanlæg ikke længere kan ses fra havnesiden eller Tømmergraven. Værkets bevaringsværdige infrastruktur i form af kajanlæg, jernbane- og kranspor samt kulplads, der fortæller om værkets produktionsflow, fjernes.
- 2) Uniscrap-bygningen omkranses af højhuse, og vil ikke længere være synlig fra havnesiden eller Tømmergaven fraset gennem lille åbning til Enghave kanal i bygningsmuren, der kanter Tømmergraven (se billede af model af Enghave Brygge Nord ifølge lokalplanforslaget, nedenfor). Bygningen mister sit kajanlæg pga. havneopfyldningen og jernbanesporene fjernes.
- 3) Det lille pumpehus bliver placeret langt inde i en bygningskarré (se billede af model, nedenfor). Pumpehuset mister sin beliggenhed ved vandet og sin forbindelse til den undersøiske tunnel. Pumpehuset vil ikke længere være synligt fra Tømmergraven. Det vil muligvis kunne øjnes med kikkert fra havnesiden gennem den smalle åbning i karreen mod havnesiden.

Bygningernes historie og egenart forsvinder. De sidste rester af det historiske industrihavnemiljø i Sydhavnen vil forsvinde.

- 4) Som også nævnt ovenfor, vanskeliggøres adgangen for husbåde og robåde pga. havneopfyldningen ved indsejlingen til Tømmergraven. Der er i forvejen ikke for meget plads. Og pga. det høje byggeri (4-8 etager + penthouse) tæt på kajen i Tømmergraven vil husbådene henligge i skygge en stor del af tiden, specielt i vinterhalvåret, og i forbindelse med blæst og storm vil der være øget risiko for høje vindhastigheder og turbulens til gene for roerne og beboerne på husbådene.

Der er derfor risiko for, at forholdene for beboerne på husbådene og roerne forringes i en sådan grad, at husbåde og Københavns Roklub må fraflytte området. Mangfoldigheden og det rekreative havnemiljø forsvinder.

Kommentarer til JM Danmark/COWIs analyser af miljøfremmede stoffer og modellering af vandskifte og vurdering af vandkvalitet.

Der henvises venligst til JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet, Journalnr.: 12/00636, vedhæftede bilag 7a, 8 og 10.

Analyser af miljøfremmede stoffer (bilag 7a og 10):

I bilag 7a er der slamanalyser (metaller, kulbrinter, PAH). Desværre er det ikke angivet på kort, præcis hvilken lokalitet prøverne er taget fra (udover Enghave Brygge). Prøverne er ikke taget i anbefalede prøverør, hvilket kan medføre tab af flygtige komponenter. Kromatogrammet viser indhold af uidentificerede komponenter, muligvis gasolie og motor- og smøreolie.

I bilag 10 er der analyser af jord og flyveaske. Heller ikke her er det angivet fra hvilken lokalitet prøverne hidrører (udover Enghave Brygge). På jordprøverne er der foretaget af analyse af tungmetaller og PAH-forbindelser, på flyveaske-prøver kun af tungmetaller.

Vores vurdering: Der er tale om få prøver og analyserne omfatter kun et begrænset panel af miljøfremmede stoffer. Det vides ikke, om prøverne er repræsentative. Det vurderes, at værdien af prøverne er begrænset.

Enghave Brygge Modellering af vandskifte og vurdering af vandkvalitet (bilag 8):

Gennemstrømningsforholdene og vandudskiftningen er undersøgt ved hydraulisk modellering.

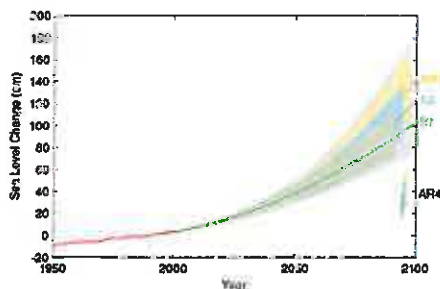
Den foretagne undersøgelse har imidlertid begrænsninger:

1. Modelleringsystemet omfatter kun 2 dimensionale strømninger
2. Der beskrives forhold omkring vandudskiftning af 1 måneds varighed under rolige forhold (sommer).
3. Vandudskiftningen belyses ved et tracerstof, som er opløseligt i vand.
4. Udskiftningen forudsættes at følge en eksponentialfunktion med angivelse af opholdstiden T63, altså hvor 63% er udskiftet.
5. Valideringen af computermodellen sker med henvisning til en anden computermodel

Ad 1: Vandgennemstrømningens reologi er differentieret med hurtigst gennemstrømning centralt og aftagende perifert mod bund og sideflader. Modellen kan ikke beskrive dette, idet "variationer over dybden, som fx lagdeling, ikke beskrives". Modellen kan ikke beskrive eventuel turbulens og recirkulation. Modellen kan ikke afdække evt. stillestående vand i perifere lag, fx vil der kunne forekomme mangel på udskiftning i vandlag tæt på havne- og kanalbund, hvor den anvendte computermodel er insufficient. I aktuelle projekt vil det kunne betyde, at der over årene vil kunne akkumuleres giftigt bundslam i Enghave Kanal og andre steder, som efterhånden vil være ødelæggende for ålegræs og andet liv i vandet samt indirekte have negative effekter på Natura-2000 området. Dette vil også kunne indebære en sundhedsfare for personer, som bruger vandet.

Ad 2: Lige så vigtigt som at belyse vandudskiftningen under rolige forhold om sommeren, vil det være at få belyst forholdene under urolige forhold fx efterår, vinter og forår. Endvidere må det være vigtigt at få belyst betydningen af de estimerede kommende klimaforandringer med højere gennemsnitstemperatur, hyppigere forekomst af ekstremt vejrlig og kommende vandstandsstigninger, "Figure 7.6" herunder. Under rolige forhold vil det også være vigtigt at få estimeret forventet forekomst af giftig algevækst. Vil det især være i de opgravede kanaler, bl.a. Enghave Kanal at dette i fremtiden vil kunne forekomme? Dette frygtes at kunne blive tilfældet begrundet med relativt høje temperaturer i kanalerne, som kun er 2 m dybe og med vandlag med stillestående vand og recirkulation.

FIGURE 7.6 Projection of sea level rise from 1990 to 2100, based on IPCC temperature projections for three different GHG emissions scenarios (pastel areas, labeled on right). The gray area represents additional uncertainty in the projections due to uncertainty in the fit between temperature rise and sea level rise. All of these projections are considerably larger than the sea level rise estimates for 2100 provided in IPCC AR4 (pastel vertical bars), which did not account for potential changes in ice sheet dynamics and are considered conservative. Also shown are the observations of annual global sea level rise over the past half century (red line), relative to 1990. SOURCE: Vermeer and Rahmstorf (2009).

Allerede nu har der været truende oversvømmelser af stuelejligheder i Sluseholmen. I fremtiden med estimerede vandstandsstigninger, vil denne trussel øges. Som byggeriet er planlagt med boligø B og C, vil det være forventeligt, at især Havneholmens lejligheder, Boligø B samt byggeri i bunden af Tømmergraven vil være truet. Dette hænger sammen med, at i tilfælde af hårdt vejr med vind fra Nord-Vest, vil der i Københavns havn kunne forekomme et betydeligt vandpres fra Nord resulterende i en lille "tsunami". Grundet geometrien ved Boligø B, må det antages, at en stor del af denne "tsunami" vil rulle ind i Tømmergraven med deraf følgende oversvømmelser af nærliggende boligblokke medførende omfattende skader på disse, antageligt vil især P-kældre være truede. Dette bør belyses ved en egnet computersimulation.

Herudover må det antages, at der ved uroligt vejr, vil forekomme en øget strøm (lineær vandhastighed i m/s) og et nedsat flow (volumenhastighed i m^3/s) i havneløbet ud for Enghave Brygge, jf. stregtegning under tegning nr. 2 side 5. Dette bør også belyses ved en egnet computersimulation, idet disse forhold spiller en stor rolle for sejladsen i havneløbet og ikke mindst for ro- og kajakklubber.

Ad 3: Det er udelukkende vandudskiftningen, som belyses ved computermodellen. Hvorledes det forholder sig med udvaskning af miljøfremmede stoffer med forskellig vægtfylde og med forskellig opløselighed i vand bliver ikke belyst. I Enghave Kanal og i andre opgravede kanaler vil der kunne ske udslip af forurening til vandet, og det er ikke belyst, hvad der sker med denne forurening over tid. Projektets påvirkning af iltindholdet i vandet afhængig af turbulens, recirkulation, årstid og klima kunne også være ønskelig at få modelleret.

Ad 4: Hvorfor T63 og ikke fx T50, T95 eller T99? Givet kendskab til eksponentialligningen, kan de andre T-værdier selvfølgelig beregnes, men vil dette være meningsfyldt? Måske er den givne computermodel kun egnet i et nærmere bestemt T-interval omkring T63, fx således at en beregnet T99 værdi er meningsløs?

Ad 5: Umiddelbart er det ikke overbevisende at validere den anvendte computermodel over for en anden computermodel. Begge kan være lige "skæve". Ville det ikke være bedre at anvende data fra

den virkelige verden som datagrundlag for en validering? Som en mellem-løsning data indsamlet fra en god teknisk udarbejdet model af havneløbet?

Ovennævnte kritikpunkter af JM Danmark/COWI's rapport, bilag 8 medfører, at der fortsat er stor usikkerhed omkring Lokalplan Enghave Brygges påvirkning af vandkvalitet, strømningforhold og risiko for oversvømmelser. Dette forstærker vores krav om en grundig VVM-undersøgelse af projektet som helhed. Dette krav er vigtigt, da Enghave Brygge projektet vil betyde en meget omfattende ændring af hele Sydhavnen og fordi projektet er tænkt gennemført på en lokalitet, hvor man ved, at der er betydelige forekomster af sundheds- og miljøskadelig forurening af indtil videre ikke nærmere specificeret omfang.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at JM Danmark/COWI-rapporten på side 5 om H.C. Ørstedsværket anfører: "Da værket planlægges at blive nedlagt i nær fremtid, vil der i modelleringen ikke medtages denne kølevandsvandføring."

Dette lyder troværdigt, da H.C. Ørstedsværket ikke er det mest energieffektive kraftværk og kun leverer ca. 4 % af DONG-værkernes samlede el-produktion til Danmark, hvorfor kraftværket kan undværes. Skal området omkring H.C. Ørstedsværket inkl. Vasbygadekvarteret omdannes til beboelse, er værket malplaceret.

Når bemærkningen om nedlæggelse af H.C. Ørstedsværket er bemærkelsesværdig, er det ikke mindst fordi planlægningen af boligøer ude i havneløbet ud for Enghave Brygge formodentligt er sket med en vis respekt for en sikkerhedsafstand til H.C. Ørstedsværket, som med nuværende driftsstatus er klassificeret som en højrisikovirksomhed. Som ovenfor nævnt er der lovkrav om en sikkerhedsafstand til en sådan højrisikovirksomhed på 500 m. Her har man kommet dette krav delvist i møde og lavet et kompromis ved at skubbe den planlagte bebyggelse ud i havnen og samtidigt foretage udgravning af Enghavekanalen som en ring omkring H.C. Ørstedsværket. Enghavekanalen kan i den forbindelse opfattes som en sikkerhedskanal, som skal kunne opfange udslip af flydende brændbart materiale i tilfælde af et større uheld og dermed beskytte boligøerne. Imidlertid vil en nedlæggelse af driften af H.C. Ørstedsværket åbne for helt andre perspektiver for bebyggelse og udnyttelse af arealet omkring kraftværket.

Da man uden videre kunne vente på nedlæggelsen af H.C. Ørstedsværket med de spændende bebyggelses-perspektiver, som dette afføder, er der på den baggrund endnu mere grund til at foretage en grundig VVM-undersøgelse og være parat til at forkaste projektet med boligøer og opgravning af kanaler, hvis en sådan grundig VVM-undersøgelse klart påviser en øget risiko for en betydelig negativ påvirkning af havnemiljøet – en risiko som faktisk er helt unødvendig.

Mangelfuld information af offentligheden

Som det fremgår af de 91 indsigelser fra borgere og foreninger mod lokalplanforslaget for Enghave Brygge samt ca. 7500 indsamlede underskrifter mod havneopfyldning og højhusbyggeri ud i havnen, er der stor modstand blandt borgerne mod lokalplanforslaget. De fleste borgere bliver først opmærksomme på havneopfyldningsprojektet i forbindelse med offentliggørelsen af Startredegørelsen for Enghave Brygge 2011 og Lokalplanforslag for Enghave Brygge 2012. På dette tidspunkt er meldingen fra forvaltning og politikere imidlertid, at det er for sent at protestere (se f.eks. reference nr. 6). Grundejerne er angiveligt blevet lovet, at de må inddrage havnen som byggeplads. Forvaltning og politikere gør opmærksom på, at havneopfyldningsprojektet har været kendt siden 2002.

Vi har gennemgået det materiale, der henvises til.

- 1) Pjece "By Ved Vand" udarbejdet af Kbh.'s Kommune i 2001. Her er det ikke nævnt med ord, at man påtænker havneopfyldning, men der er en figur side 19 uden forklarende tekst, der viser opfyldning ved Enghave Brygge. Man opdager det kun, hvis man kender grunden nøje.
- 2) "Helhedsplanen for Sydhavnen 2002", del 1, side 10 og del 2, side 14. Her er der figurer uden forklarende tekst, der viser opfyldning ved Enghave Brygge. Man opdager det kun, hvis man kender grunden nøje.
- 3) Kommuneplan 2009 (pdf-fil): Vi kan ikke finde, at havneopfyldning er nævnt. Efter fornyet forespørgsel til Københavns Kommune (den 6.8.2013) opdager en medarbejder fra Københavns Kommune, at man har glemt at lægge filen om rammeaftaler på kommunens hjemmeside. Af denne rammeaftale fremgår ganske rigtig muligheder for havneopfyldning ved Enghave Brygge (side 48). Den glemte fil vil nu blive offentliggjort.
- 4) Kommuneplan 2011(pdf-fil): Vi kan ikke finde, at havneopfyldning er nævnt. Efter fornyet forespørgsel til kommunen (den 6.8.2013) gøres opmærksom på, at rammeaftalerne kun findes digitalt – de indgår altså ikke i de printvenlige pdf-filer. Åbner man link til rammeaftaler på kommunens hjemmeside, kommer der et kort frem. Først når man "klikker" et helt bestemt sted på Enghave Brygge, kommer der et tekstfelt frem, hvoraf det fremgår, at der skal foretages opgravning, og at der kan udfyldes tilsvarende areal i havnen.

Det skal tilføjes, at kommunens informationspjece, som blev udsendt til borgerne i nærområdet i forbindelse med borgermøde om lokalplanforslag for Enghave Brygge den 19. marts 2013 intet nævner om havneopfyldning. I pjecen er der derimod en figur (fra lokalplanforslaget nederst på siderne 14 og 15), som er en ukorrekt visualisering af Enghave Brygge projektet. Det fremgår ikke klart af figuren, at der er fyldt op i havnen og ved Tømmergravens udmunding, og byggeriet på Enghave Brygge fremstår lavere end byggeriet på det eksisterende Havneholmen, hvilket ikke er korrekt. Endelig er der vist en havnepark, som ikke bliver realiseret. Forvaltningen og to politikere fra Teknik- og Miljøudvalget blev orienteret om de manglende oplysninger samt fejl i pjecen, men man fandt ikke anledning til at foretage korrektion af materialet.

Vi mener, at information om havneopfyldning ved Enghave Brygge ikke er blevet tydeliggjort tilstrækkeligt for borgerne i helhedsplan, kommuneplaner og pjecer. Først med offentliggørelse af Startredegørelsen for Enghave Brygge og Lokalplanforslaget for Enghave Brygge bliver det klart,

hvad der skal foregå. Mangelfuld information af offentligheden i forbindelse med lokalplanlægning mener vi er i strid med i strid med Planloven § 1, stk. 2 og LBK nr. 936 af 24.09.2009.

Det er endvidere i strid med Planloven § 23c, at Københavns kommune ikke har indkaldt ideer og forslag med henblik på planlægningsarbejdet, inden der er blevet stillet forslag til kommuneplantillæg.

Referencer:

- 1) "Stop det store havnetyveri". Artikel af Henrik Terkelsen og Johan Hage, Foreningen for Hovedstadens Forskønnelse. Politiken 25. juni 2012. Og "Protester – pas på vores vand". Politiken 14. april 2013.
- 2) Københavns Havn. Forbedring af vandmiljøet, Sydhavnen. Fase 1: Forundersøgelser og skitseprojekter. Juni 1999. Carl Bro/Krüger.
Københavns Havn. Forbedring af vandmiljøet, fase 2. Afsluttende rapport for havbundstildækningsforsøg. Feb. 2006. Carl Bro/Krüger.
- 3) Data for Hg, Pb, Cd, TBT, PAH, PCB og dioxin i fisk fanget i Kbh.'s Havn 1994-2007. Kilde: Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Center for Park og Natur
- 4) <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/06/01/0601061502.htm>
<http://www.bt.dk/krimi/drama-i-nat-sejlere-slynget-ud-af-deres-baad-floej-hen-over-stenmole>
<http://politiken.dk/ibyen/nyheder/gadeplan/ECE1766497/skraemt-kajakroer-de-gjorde-ikke-paa-noget-tidspunkt-ansats-til-at-saette-farten-ned/>
<http://www.b.dk/koebenhavn/vovehalse-paa-vandscootere-haerger-havnen>
<http://politiken.dk/ibyen/nyheder/gadeplan/ECE2031317/jetski-torpederer-robaad-med-tre-kvinder-i-koebenhavn/>
- 5) Industrisamfundets kulturarv.
Regional indberetning af industriminder i Københavnsregionen i henhold til Kulturarvsstyrelsens brev j. nr. 2003-300-0001 forbindelse med satsningsområdet "Industrisamfundets Kulturarv".
- 6) København boomer hen over hovedet på borgerne". Artikel af Flemming Christiansen og Kim Faber. Politiken 29. januar 2013. "Miljø og lovgivning – politikerne sjusker". Artikel af Anne Moritz. Bryggebladet 30. maj 2013. "Uhørt behandling" af Anne Moritz. Bryggebladet 27. juni 2013.

Til Natur- og Miljøklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 Kbh. NV

Fremsendt pr. e-mail til miljoe@tmf.kk.dk med kopi til nmkn@nmkn.dk

Kbh., den 19. marts 2014

Vedr. klage over Københavns Kommunes afgørelse vedr. VVM-screening, kanaler og opfyldning, Enghave Brygge offentliggjort 21.2.2014 (Sags nr. 2013-0153240).

Som Natur- og Miljøklagenævnet og Københavns kommune er bekendt med, har vi tidligere fremsat klage over, at Københavns Kommune ikke gennemfører en VVM-vurdering af det samlede Enghave Brygge projekt (J. nr. NMK-34-00294).

Klagen blev afvist, da den blev fremsat i forbindelse med klage over lokalplan nr. 494 Enghave Brygge med kommuneplantillæg nr. 15. Begrundelsen for afvisningen var, at klagen skulle have været fremsat indenfor 4 uger efter offentliggørelse af Københavns Kommunes VVM-screening for byudvikling af Enghave Brygge i Valbybladet den 6. juni 2012.

I afgørelsen fra Natur- og Miljøklagenævnet af 25.11.2013 bemærkes det, at for såvidt angår det i klagen anførte om VVM-screening af det samlede projekt, så må dette synspunkt gøres gældende i forbindelse med en klage over kommunens VVM-screening af kanaler og opfyldninger på Enghave Brygge. Afgørelse for kommunens VVM-screening, kanaler og opfyldning, Enghave Brygge (Sags nr. 2013-0153240) er offentliggjort 21.2.2014, og vi genfremsætter derfor vores klage.

Det skal understreges, at vi IKKE klager over, at det er besluttet at gennemføre en VVM-proces for kanaler og opfyldning, Enghave Brygge. Vi er tilfredse med denne beslutning.

Derimod klager vi over, at der ikke bliver gennemført en VVM-vurdering af det SAMLEDE Enghave Brygge projekt.

Som overordnet begrundelse for klagen gør vi gældende:

- Københavns kommunes tilladelse til påbegyndelse af Enghave Brygge projektet kræver en VVM-tilladelse af projektet i sin helhed, da projektet kan påvirke miljøet væsentligt og derfor er VVM-pligtigt i sin helhed (Planloven §11g og BEK nr. 1510 af 15.12.2010). Det er i strid med VVM-reglerne, når kommunen lægger op til screening af delprojekter, efterhånden som projektet skrider frem, fremfor VVM vurdering af det samlede projekt. Vi vil herved henvise til, at en sådan opdeling af projektet er afvist af EU-domstolen senest i sag C-244/12 – og at Natur- og Miljøklagenævnet på baggrund af Kommissionens åbningsskrivelse i anledning af Naturklagenævnets afgørelse i Biogen-sagen (MAD 2002.313 Nkn) har tiltrådt, at det ikke er muligt at udskyde en miljøvurdering af dele af et samlet projekt til senere.
- Nævnet bedes endvidere inddrage i sin vurdering af VVM-pligten, at en realisering af lokalplanen vil indebære, at det afstandskrav på 500 meter, der skal være mellem boligbyggeri og risikovirksomheden H.C. Ørstedværket, ikke respekteres. Københavns kommune har på eget initiativ og uden inddragelse af Miljøstyrelsen og trods kritisk udtalelse fra Dong Energy ændret sikkerhedsafstanden til 150 m. Dette er efter vores opfattelse i strid med Seveso-direktivet (direktiv 96/82/EF) artikel 12. Bestemmelsen indebærer, at der fra det miljøretlige lokaliserings- og forebyggelsesprincip skal sikres en passende afstand mellem risikobetonede

industriplanlægning og boligområder/andre områder, hvor der kommer mange mennesker. Artikel 12 fastslår, at der ved nyudvikling i nærheden af bestående risikovirksomheder, der vil kunne øge faren for større uheld eller forværrer følgerne heraf, gennem den fysiske planlægning skal sikres en passende afstand.

Til underbygning af de anførte klagepunkter henvises der til, at kommuneplanen samt lokalplanen skal danne grundlag for en tilladelse til havneopfyldning, hvilket fremgår af den ansøgning som er fremsendt af grundejerne på Enghave Brygge repræsenteret ved JM Danmark til Kystdirektoratet – direktoratets journalnummer 12/00636. Herudover VVM-screeningsskema baseret på oplysninger fra grundejerne repræsenteret ved JM Danmark ved anmeldelse af projektet til Københavns Kommune (Sags nr. 2013-0153240).

Vi anmoder om at klagen tillægges opsættende virkning.

Med venlig hilsen

For Friluftsrådet København, formand Flemming Hansen, koebenhavn@friluftsradet.dk
For Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, formand Jakob Lange, langejakob4@gmail.com
For Københavns Roklub, formand Niels Holmquist, niels_h@post8.tele.dk
For Roklubben SAS, formand Jan Peter de Baan, jpdebaan@gmail.com
For Vesterbro Trafik og Byrumsgruppe, formand Bruno Schwede, brunoschwede@gmail.com
For Havnelauget, formand Claus Rasmussen, cr@lokalbolig.dk
og næstformand Susanne Bro, susannebro@dadlnet.dk

Kontaktperson: Susanne Bro, e-mail: susannebro@dadlnet.dk

Bilag:

Underbygning af ovennævnte klagepunkter, side 3-18 nedenfor

Bilag A, B og C vedr. H.C. Ørstedværkets sikkerhedszone: filer vedhæftet aktuelle e-mail.

JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet journalnummer 12/00636, som vedhæftede filer, sendes i særskilt e-mail.

VVM-screeningsskema baseret på oplysninger fra JM Danmark ved anmeldelse af projektet til Københavns Kommune (Sags nr. 2013-0153240), som vedhæftet fil, sendes i særskilt e-mail.

Projektet kan påvirke miljøet væsentligt og er derfor VVM-pligtigt i sin helhed

Som det vil fremgå af nedenstående (side 3-18), mener vi, at lokalplan nr. 494 Enghave Brygge med bilag har mangler bl.a. på følgende områder:

- 1) Ændring af sikkerhedsafstanden til H.C. Ørstedværket fra 500 til 150 m er ikke sikkerhedsvurderet og strider mod national og international lovgivning.
- 2) Det er ikke nævnt, at boligø B og C anlægges delvist på meget lavvandet område, hvor der er store mængder metalskrot. Metalskrot må fjernes, og der må foretages uddybning, inden der kan spundes og fundamenteres. Der er ikke taget stilling til, hvordan man vil sikre mod spredning af tungmetal-forurening i havneslam i forbindelse med fjernelse af metalskrot og uddybning, og hvordan det opgravede materiale skal bortskaffes.
- 3) Vedrørende udgravning af kanaler, er der ikke taget stilling til, hvad man vil gøre ved den opgravede forurenede jord, ej heller hvordan man vil sikre mod udsivning af forurenende stoffer til kanalerne og dermed badevandet i havnen.
- 4) Der er ikke taget stilling til sikring mod klimaforandringer, specielt risikoen for oversvømmelser i nabo-områder, i forbindelse med indsnævring af havneløbet.
- 5) Projektets mulige indvirkning på fiskebestanden i nationalt og internationalt farvand og på nærliggende Natura-2000 område 143 er ikke tilstrækkeligt undersøgt.
- 6) Der foreligger ingen vurdering af den øgede risiko for sø-ulykker som følge af forsnævring af sejlrenden til 60 % af nuværende bredde.
- 7) Der er ikke taget hensyn til bevarelse af det kulturhistoriske havnemiljø. De sidste rester af industrihavnemiljøet i Sydhavnen vil forsvinde.
- 8) Der er ikke taget hensyn til projektets effekt på havnens rekreative potentiale.
- 9) Der mangler VVM-screening af omlægning af gasledning.
- 10) Støjgener for naboer og risiko for vibrations-skader på nabobebyggelser under anlægsfase er ikke undersøgt.
- 11) Der er ikke taget stilling til en række juridiske spørgsmål.

Vi mener, at der fortsat er stor usikkerhed omkring Enghave Brygge projektets påvirkning af miljø, naturressourcer, risiko for oversvømmelser, sø-sikkerhed og kulturhistoriske værdier samt sikkerheden for de kommende beboere på Enghave Brygge i forhold til H.C. Ørstedværket. Dette forstærker kravet om en grundig VVM-undersøgelse af projektet som helhed (jvf. Planloven §11g, og VVM-bekendtgørelse nr. 1510 af 15.12.2010). Dette krav er vigtigt, da Enghave Brygge projektet indebærer en meget omfattende ændring af hele Sydhavnen, og fordi projektet er tænkt gennemført på en lokalitet, hvor man ved, at der er betydelige forekomster af sundheds- og miljøskadelig forurening af indtil videre ikke nærmere specificeret omfang. Det er i strid med VVM-reglerne, når kommunen lægger op til screening af delprojekter efterhånden som projektet skrider frem, fremfor VVM vurdering af det samlede projekt. Vi vil henvise til, at en sådan opdeling af projektet er afvist af EU-domstolen senest i sag C-244/12 – og at Natur- og Miljøklagenævnet på baggrund af Kommissionens åbningsskrivelse i anledning af Naturklagenævnets afgørelse i Biogen-sagen (MAD 2002.313 Nkn) har tiltrådt, at det ikke er muligt at udskyde en miljøvurdering af dele af et samlet projekt til senere.

Eksempler på, at Københavns kommune praktiserer VVM-screening af delprojekter efterhånden som projektet skrider frem fremfor VVM-vurdering af det samlede projekt:

1) Der står i lokalplanen under VVM (side 27), at kommunen allerede har foretaget en VVM-screening af byomdannelsens konsekvenser for miljøet. Samme sted nævnes, at Center for Miljø i samarbejde med Kystdirektoratet skal foretage VVM-screening af projekterede udgravning af kanaler og opfyldning. Og at omlægning af gasledningen skal VVM-screens. Kystdirektoratet og senest Københavns Kommune har siden hen besluttet, at der skal udføres en VVM redegørelse for kanaler og opfyldning. Der er endnu intet offentliggjort vedr. VVM-screening af omlægning af gasledningen. 2) I miljørapporten (bilag til lokalplanen) kan læses side 18, linje 14-16, at der skal udføres yderligere jordbundsundersøgelser i forbindelse med nybyggeri, og side 19, linje 15-18, at der i projekteringsfasen skal foretages undersøgelse af vandgennemstrømningen i de kommende kanaler. 3) Københavns Kommunes "Tilladelse til nyttiggørelse af gammel flyveaske i landvindingsprojektet Enghave Brygge" (Teknik- og Miljøforvaltningen, Center for Affald og Genbrug, Sagsnr. 2013-0160037, dok. nr. 2013-0160037-7).

Manglende hensyntagen til sikkerhedsafstand til H.C. Ørstedværket:

Nævnet bedes endvidere inddrage i sin vurdering af VVM-pligten, at en realisering af lokalplanen vil indebære, at det afstandskrav på 500 meter, der skal være mellem boligbyggeri og risikovirksomheden H.C. Ørstedværket, ikke respekteres. Det er efter vores opfattelse i strid med Seveso-direktivet (direktiv 96/82/EF) artikel 12. Højrisiko-virksomheden H.C. Ørstedværket energiforsynes aktuelt med både olie og gas.

Med nuværende driftstatus er sikkerhedsafstanden 500 m, jvf. BEK nr. 1666 af 14.12.2006, cirk. nr. 37 af 20.4.2006 og risikodokument fra Miljøministeriet/Miljøstyrelsen "Afgørelse om sikkerhedsmæssige forhold i forbindelse med oplag og transport af let olie (gasolie) på H.C. Ørstedværket, Tømmergravsgade 4, 2450 Kbh. SV" af 28.06.2012 .

Det er planen, at værket i nær fremtid alene skal fungere som spidslastværk. Det skal dog kunne levere varme i 60 dage, selvom gasforsyninger skulle blive midlertidigt afbrudt, dvs. at der indtil videre fortsat skal være olielager. Så længe værket fungerer med gas og/eller olie som energikilde, er der brand- og eksplosionsrisiko.

Hvad angår gasledning og tilhørende tekniske installationer, er det beskrevet i lokalplanen, at der skal omlægges til en type, der har andre krav til sikkerhedsafstand. Der står i lokalplanen side 27, at omlægning af gasledningen skal VVM-screens for VVM-pligt, men at projektet endnu ikke er så konkret, at der kan foretages en screening.

Iflg. tegning A side 37 i forslag til lokalplanen er sikkerhedsafstanden til H.C. Ørstedværket reduceret til 150 m. Dokumentationen for at det er forsvarligt at reducere sikkerhedsafstanden fra 500 til netop 150 m fremgår hverken af lokalplanen, miljørapporten eller i udtalelse fra kommunen til vores tidligere klage til Natur- og Miljøklagenævnet.

I forbindelse med høring af lokalplanforslag for Enghave Brygge har DONG Energy den 4. april 2013 i et høringssvar gjort opmærksom på, at der er uafklarede forhold i forhold til planlægningszonen som må løses, herunder risikodokumentets udlægning af afstand på 500 m (Bilag A). DONG Energy stiller spørgsmålstejn ved bemærkning i lokalplanen side 29, linje 17-20: "Inden for Kommuneplanens rammer og på baggrund af virksomhedens sikkerhedsrapport er der nu foretaget en konkret vurdering, der lægger en konkret afgrænset risikozone omkring H.C. Ørstedværket." DONG Energy skriver direkte, at hvis planforslaget vedtages på det nuværende grundlag, hvor flere væsentlige miljøforhold endnu mangler afklaring, kan hverken H.C. Ørstedværket eller kommende beboere i området vurdere konsekvenserne af planerne.

Jørn L. Hansen, Miljøstyrelsen, bekræfter i svar til os, at Miljøstyrelsen ikke har været involveret i fastlæggelse af risikoafstanden på 150 m (bilag B).

Den i lokalplanen angivne nye sikkerhedsafstand på 150 m er alene baseret på kommunens egen vurdering. Det kan undre, at det særdeles grundlæggende spørgsmål om sikkerhedsafstand i forhold til H.C. Ørstedværket ikke har været genstand for tekniske undersøgelser og drøftelser med Miljøstyrelsen, inden lokalplanforslag for Enghave Brygge kom i høring. Som det ses af kort med markering af nuværende sikkerhedsafstand på 500 m fra H.C. Ørstedværket (bilag C), så kan Enghave Brygge slet ikke bebygges med boliger, hvis sikkerhedsafstanden ikke kan reduceres. Derimod, hvis H.C. Ørstedværket på et tidspunkt kan nedlægges, hvilket ikke er usandsynligt, da det er gammelt og ikke energi-effektivt i forhold til nyere kraftværker, så vil Enghave Brygge projektet kunne nytænkes. Man vil kunne bygge tættere på værket, og dermed vil man kunne opføre samme antal m² bolig- og erhvervsbyggeri uden at fylde op i havnen og uden at grave kanaler, hvilket ville være en stor forbedring miljømæssigt. Det ville derfor være en stor fordel, hvis man kunne vente med at bebygge området til H.C. Ørstedværket er nedlagt som kraftværk.

Projektets påvirkning af miljøet (risiko for spredning af forurening)

Det er kendt, at havneslammet i det berørte område i Sydhavnen er svært forurenet. I rapport fra 2001 udarbejdet af Carl Bro/Krüger (1) skriver man, at havneslammet i Sydhavnen er forurenet med tungmetaller, oliekomponenter, organisk tin, polyklorerede bifenyler (PCB) og sandsynligvis andre organiske forbindelser (Kap. 6, side 1, tabel 6.2). Forureningen med kviksølv, bly, og cadmium er kraftig. Tømmergraven (ved Enghave Brygge) er stærkt forurenet med chrom (Kap. 2.4, side 1-12). Forureningen med øvrige miljøfremmede stoffer er utilstrækkeligt belyst. Der er påvist kviksølv, bly, cadmium, tributyltin (TBT), polycykliske aromatiske hydrocarboner (PAH), polyklorerede bifenyler (PCB) og dioxin i fisk fanget i Københavns Havn i perioden 1994-2007 (2). Havnedybden udfor planlagt boligø E er 5-6 m. Planlagte boligøer B og C strækker sig imidlertid ud i lavvandsområde, hvor dybden visse steder kun er 0,2 m (Kort- og Matrikelstyrelsens Søkort). Det er kendt, at der er store mængder metalskrot på havnebunden i dette område, se foto nedenfor (Fig. 1), der viser skrottet som er synligt ved lavvande. Skrottet stammer fra tidligere metalskrotplads på Enghave Brygge Nord (Petersen og Albeck, senere Uniscrap), hvor der blev foretaget ophugning af udtjente skibe og tog.

Fig. 1. Ved lavvande kan man se skrot på havnebunden i det lavvandede område, der er markeret af de gule bøger vist nedenfor i Fig. 7.

Fig. 2. Ved eksplosionen af Sojakagefabrikken i 1980 skete der et stort udslip af kviksølv til havnen nær ved Enghave Brygge. En rapport fra 2006 (1) fastslår, at der fortsat er svær kviksølvforurening i dette område.

Fra undersøgelser af jorden på Enghave Brygge ved man, at grunden er stærkt forurenede i adskillige meters dybde, grundvandet er også forurenede. Jorden på Enghave Brygge er forurenede fra den industri, der har ligget her (petrokemi, metalskrotplads/metalindustri). H.C. Ørstedværket er stadig aktivt. I forbindelse med H.C. Ørstedværket er der pladser, der har været anvendt til opbevaring af kul, slagge, aske, sod. En række rapporter, som vi har fået udleveret fra Københavns Kommune efter anmodning om aktindsigt, har dokumenteret at jorden er forurenede med tungmetaller, tjære- og oliestoffer. Der er også påvist forurening af grundvandet med total kulbrinter og benzen. Der har været rejst mistanke om dioxinforurening i Kødbyen på Vesterbro, uden at dette dog er blevet undersøgt. Som nævnt i rapport udarbejdet af Carl Bro/Krüger, 2006 (1) er det kendt, at store mængder grundvand siver ud i den maritime recipient, og at forurenede grundvand er en kendt forureningskilde. I forbindelse med regnskyl ser naboer og bådejere undertiden oliefilm på vandet ved Enghave Brygge Nord og ved Frederiksholmsløbet.

Vores kommentarer:

Havneløbet er fyldt med skrot udfor Enghave Brygge. Kviksølvet og andre miljøfremmede stoffer i havneslammet kan hvirvles op, når der skal fjernes skrot for at give plads til at banke spunsplader ned og ved selve spunsningen forud for opfyldningen af havnen. Også fundamentering i havnen kan medvirke til spredning af kviksølv og anden forurening i havneslammet. Indsnævring af havneløbet med 1/3 kan medføre ændrede strømforhold, og dermed ændringer i transporten af forurenende stoffer i vandet og i havneslammet. Øgede koncentrationer af kviksølv og andre miljøfremmede stoffer kan potentielt medføre, at vandet i havnen bliver uegnet til badning i en lang årrække fremover.

Ifølge VVM-screeningsskema (Sagsnr. 2013-0153240) og grundejernes ansøgning til Kystdirektoratet (samt bilag 7 til sidstnævnte) er det planlagt, at der skal ilægges en jordpude, inden spunsningen påbegyndes. Man vurderer, at jordpuden begrænser geografiske udstrækning af forurening som følge af ophvirvling af havneslam til ca. maks. 30 m fra spunsgruben. Dette kan måske til en vis grad være rigtigt, så længe ansøgningen kun omhandler boligø E, ud for hvilken havnebunden måske er uden metalskrot. Imidlertid er der på Kystdirektoratets anmodning fremsendt en supplerende ansøgning (revideret bilag 7), som også omfatter de andre boligøer. I dette bilag er det ikke nævnt, at anlægget ud for boligøerne B og C kræver en uddybning og bortskaffelse af materiale. Dette er imidlertid nødvendigt, fordi havnebunden her ikke er 5-6 m dyb, men nogle steder efter angivelse på Kort- og Matrikelstyrelsens søkort kun 0,2 m dyb. Den indledende fase med uddybning i dette område indebærer en særlig stor risiko for spredning af forurening, og det undrer os derfor, at denne væsentlige problemstilling overhovedet ikke er nævnt i VVM-screeningsskema eller ansøgning til Kystdirektoratet.

Der er en undersøisk gasledning udfor Enghave Brygge Syd. Der er en sikkerhedsafstand på 200 m i forhold til denne. Gasledningen skal omlægges inden projektet kan igangsættes. Hvorledes dette kan foregå sikkert, er endnu ikke beskrevet.

Mht. udgravning af kanaler, er det kort nævnt i VVM-screeningsskema og ansøgning til Kystdirektoratet, at man vil foretage kanaludgravning i spunsgruber. Hverken i VVM-screeningsskemaet eller ansøgningen til Kystdirektoratet står der noget om, hvordan man vil sikre mod vedvarende udsivning af forurenende stoffer ud i kanalvandet. Hvordan sikrer man tæt spunsning af kanalvægge? Vil man fylde kanalbundene op med beskyttende betonlag? I givet fald hvor tykt? Udsivning til de kunstige kanaler kan potentielt medføre forurening af vandet i havnen (badevandet), især med tjære/oliestoffer, men muligvis også med PCB, TBT, dioxin, bly, cadmium, arsen og andre tungmetaller. Diffusion af miljøskadelig kemi fra 29.000 m² ny kanalbund, som er svært forurenede, vil efter vores vurdering kunne afstedkomme en ganske betydelig og i mange år vedvarende miljø- og sundhedsskadelig forurening af hele havnemiljøet.

I VVM-screeningsskemaet (punkt 6) står der, at det udgravede materiale fra Enghave Brygge påtænkes at blive anvendt til opfyldning af boligøer. Dette er overraskende og uforståeligt, da alle tidligere målinger tyder på, at der er tale om stærkt forurenede jord på Enghave Brygge. Man skriver videre, at man vil lægge ½ meter ren jord ovenpå opfyldet i forbindelse med private haver, børnehaver og legepladser. Trods udskiftning af øverste ½ m jordlag, vil der imidlertid stadig kunne ske fordampning af flygtige oliestoffer fra dybereliggende jordlag. Dette er også tilfældet gennem fundamenter til boligerne, især til kældre, hvorved også de kommende beboere kan blive eksponerede. Der bør foretages en nærmere vurdering af disse risici.

Vi finder det betænkeligt, at man overvejer at bruge flyveaske (punkt 6 i VVM-screeningsskema), som kun delvist er beskrevet, til opfyldning i havnen, uanset at flyveasken indkapsles i kappe af ren jord, som beskrevet i grundejernes ansøgning til Kystdirektoratet, bilag 7. Der er målt tungmetalkoncentrationer i flyveasken, men indholdet af f.eks. PAH, dioxin, PCB, phthalater er ikke målt. Man kan næppe betegne flyveaske som lettere forurenede jord. Risiko for udsivning af andre forurenende stoffer end tungmetaller til vandet i havnen er ikke vurderet. Københavns Kommune havde allerede givet tilladelse til at anvende forurenede flyveaske til opfyldning i havnen ved Enghave Brygge (Sagsnr. 2013-0160037). Tilladelsen blev dog efterfølgende trukket midlertidigt tilbage, idet man besluttede at afvente afgørelse fra Kystdirektoratet vedr. ansøgning fra grundejerne ved JM Danmark om tilladelse til havneopfyldning.

Projektets påvirkning af vandmiljøet – omfattende strømforhold, vandudskiftning og vandkvalitet samt risiko for oversvømmelser i fremtiden

Ifølge lokalplanen projekteres der med i alt ca. 35.000 m² opfyldning i havneløbet, der ganske vist forudsættes "kompenseret for" med ca. 29.000 m² opgravning ved anlæggelse af smalle kanaler og ved anlæggelse af bassiner. Regnestykket i lokalplanen går på areal af vandoverflade af både tværgående og længdegående kanaler. Af tegning nr. 2 fra lokalplanen (Fig. 3 nedenfor) fremgår det, at det kun er den længdegående Enghavekanal, som kan være en slags kompensation for havneforsnævringen. Det er umiddelbart klart, at denne kanal alene ikke er tilstrækkelig kompensation for havneopfyldningen, illustreret ved skitsen i Fig. 4. Vanddybden i kanalerne er ca. 2 meter, i havnen gennemsnitligt ca. 6 m.

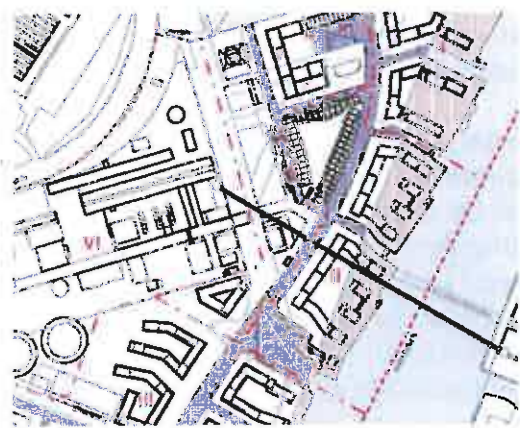
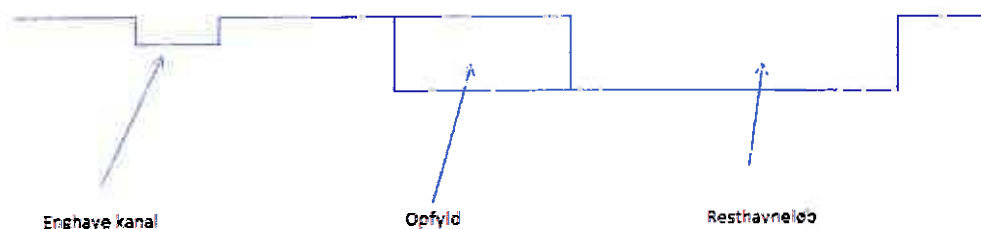

Fig. 3. Tegning nr. 2 fra Enghave Brygge Lokalplan side 54: Opfyldninger og kanaler

Fig. 4. Skematisk tværsnit ud for stregen i tegning nr. 2 fra Enghave Brygge lokalplan (Fig. 3):

Havneløbet vil blive indsnævret ud for jordopfyldningen i havnen, jf. skitsen ovenfor. Der vil som en følge heraf i det afsmalnede havneløb kunne forekomme et ringere volumenflow/vandudskiftning (kubikmeter/sekund) og et større lineært flow/strømningshastighed (meter/sekund). I kanalerne vil der kunne optræde recirkulation og dårlig vandudskiftning. Vandstandsstigning, højere gennemsnitstemperatur og dermed hyppigere forekomst af ekstremt vejrlig i fremtiden vil kunne give en øget risiko for oversvømmelser i hele området og også kunne resultere i en forringet vandkvalitet i de udgravede kanaler resulterende i lugt- og sundhedsgener (vækst af giftige blågrønner). Dette kan ikke kompenseres ved slusen og stigningene ved Sjællandsbroen i tilfælde af hårdt vejr med kraftig strømning fra nord. En sådan strømning vil løfte vandstanden, hvor den bliver bremsed af en forsnævring med risiko for overløb især ved Havneholmen og det planlagte byggeri, især boligø B ved Enghave Brygge Nord. Ved samtidig åbning ved slusen og stigningene kunne dette afstedkomme en forværring, idet det kunne øge strømningshastigheden på det værst tænkelige tidspunkt. Projektet er ikke sikkert fremtidssikret mod klimaændringer, og det kan på sigt komme til at koste københavnere meget dyrt. Der kan blive tale om erstatningsbeløb af anseelig størrelse, hvor det må formodes at forsikringselskaberne melder fra, hvis det kan sandsynliggøres, at årsagen er fejlprojektering.

Fig. 5 og 6. Nabo-området til Enghave Brygge Nord, Havneholmen, var tæt på oversvømmelse i forbindelse med stormen "Bodil", hvor vandstanden steg i Kbh.'s Havn. Billederne er fra før vandstanden var på sit højeste (mens det stadig var lyst).

Fig. 6

De ændrede strømforhold kan også som ovenfor anført medføre ændringer i transporten af forurenende stoffer i vandet og i havneslammet. Øgede koncentrationer af kviksølv og andre miljøfremmede stoffer kan potentielt medføre, at vandet i havnen bliver uegnet til badning i en længerevarende periode.

Som beskrevet i Appendix finder vi grundejernes/COWI's rapport vedr. modellering af vandskifte samt vurdering af vandkvalitet mangelfuld (bilag 8 i ansøgning til Kystdirektoratet).

Projektets mulige indvirkning på Natura 2000-område nr. 143 og på fiskebestanden i nationalt og internationalt farvand.

Fugle benytter Sydhavnen som rastesteds især i trækperioder, og det må antages at mange af disse også besøger og yngler i nærliggende Natura 2000-område nr. 143. Projektets mulige indvirkning på forurening af havnevandet (beskrevet ovenfor) og på risiko for vækst af giftige blågrønalger, især i de påtænkte udgravede kanaler på varme sommerdage med stillestående vand, vil kunne påvirke fugle, formentligt i første omgang resulterende i skader på deres reproduktionsformåen og deraf følgende dårlige rugæg, hvorved der vil kunne ske en skævvridning af fuglebestanden i Natura 2000 området. På sigt vil der kunne forekomme skadeeffekter på genmassen i fugleområderne, ikke kun i Natura-2000 område nr. 143, men også andre steder.

Der er flere aspekter ved planen, som kan true fiskebestanden. Ved øget koncentration af kviksølv, bly, cadmium, tributylin (TBT), polycykliske aromatiske hydrocarboner (PAH), polyklorerede bifenyl (PCB) og dioxin i fisk, vil disse stoffer kunne opkoncentreres i fødekæden, og der vil

kunne ske spredning til internationalt farvand i strid med lovgivningen. Undladelse af en grundig undersøgelse heromkring vil være i strid med § 1 i Naturbeskyttelsesloven: "Loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet."

Projektets effekt på sø-sikkerheden

Ved Enghave Brygge Nord er det planen at opfylde ca. 70 m ud i havneløbet. Af Kort og Matrikelstyrelsens Søkort for området fremgår det, at der er et lavvandede område udfor planlagte kunstige boligøer benævnt B og C (Iflg. søkort er vanddybden her nogen steder 0,2 meter). På nuværende tidspunkt kan der sejles både på københavnersiden og Amagersiden af dette lavvandede område, som er afmærket med gule bøjer og vist på nedenstående foto (Fig. 7). Hvis de kunstige boligøer B og C etableres, vil der kun kunne sejles på Amagersiden. Sejlrenden forsnævres til ca. 60 % af aktuelle bredde.

Fig. 7. De gule bøjer markerer det lavvandede område, som ikke må besejles. Ved anlæg af boligø B og C kan der ikke længere sejles på københavnersiden af bøjerne, og sejlrenden indsnævres til 60 % af aktuelle

Fig. 8. Risikoen for vandsportsudøvere øges yderligere, hvis sejlrenden ved Enghave Brygge Nord indsnævres til planlagte 60 % af aktuelle bredde

Sydhavnen er et meget attraktivt område for rosport. Derfor er der mange ro- og kajakkklubber i området og mange gæsteroere fra andre klubber. Der er også en livlig trafik i Sydhavnen af havnebusser og turistbåde samt mindre motorbåde og vandscootere. Der er allerede på nuværende tidspunkt en del sammenstød og kæntringer i Københavns Havn (se links til eksempler rapporteret i pressen under ref. nr. 3).

Hvis sejlrenden forsnævres til ca. 60 % af nuværende bredde, vil der blive endnu mere trængsel i sejlrenden og øget risiko for kæntring og sammenstød. Forsnævringen af havneløbet kan også medføre en ændring af strømforholdene, som kan vanskeliggøre manøvrering af robådene, specielt for de mindre erfarne roere. Vi frygter at ulykkesfrekvensen vil stige.

Pga. den betydelige havneopfyldning ved indsejlingen til Tømmergraven, vanskeliggøres ind- og udsejling af husbåde hørende til Husbådeforeningen Skibbroen med placering inde i Tømmergraven og for robåde hørende til Københavns Roklub, der er placeret for enden af Tømmergraven. Der er i forvejen ikke for meget plads.

Projektets påvirkning af havnekulturmiljøet samt vilkår for husbådemiljøet

Fig. 9. Gennemføres lokalplanen med højhusbyggeri til kajkanten vil kun skorstene på H.C. Ørstedværket fremover være synlige fra vandsiden. Kampestensbygningen (Uniscrap), Pumpehuset (Druknehuset) samt H.C. Ørstedsværkets bygninger vil blive skjult bag højhuse.

Det mest markante bygningsværk på Enghave Brygge er H.C. Ørstedværket, hvis store røde bygningsanlæg med de 4 skorstene er et vigtigt pejlemærke for Sydhavnen. Værket er udpeget som nationalt industriminde. Kulturarvsstyrelsen har i en rapport (4) skrevet, at de bærende bevaringsværdier er det samlede bygningsanlæg samt sammenhængen mellem værket og dets infrastruktur i form af kajanlæg, jernbane- og kranspor samt kulplads, der fortæller om værkets produktionsflow.

På Enghave Brygge Nord er der placeret 3 bygninger med høj bevaringsværdi. Dels Uniscrap-bygningen fra 1918-20 med facade i kampesten og bindingsværk. Kulturarvsstyrelsen har vurderet (4), at bygningen har høj arkitektonisk bevaringsværdi, og at også de eksterne aftryk i form af sporene i gaden og kajanlægget er bevaringsværdige, da de i høj grad er en del af historien om bygningen. Herudover er der på den nordøstlige spids af Enghave brygge det lille hvide pumpehus

fra 1700-tallet, også kaldt druknehuset, fordi det var her de druknede fra havnen blev lagt til identifikation. Fra druknehuset er der en undersøisk tunnel til Islands Brygge. Endelig er der Københavns Roklub, som er placeret for enden af Tømmergraven. Københavns Roklub blev stiftet i 1866, og er en af Danmarks ældste roklubber. I Tømmergraven er der den 25 år gamle Husbådeforening Skibbroen, der består af 21 husbåde/flydende boliger. Husbådene udgør et væsentligt aktiv i området i forhold til det rekreative miljø og bidrager til en forskellighed i oplevelsen af området omkring Havneholmen og Enghave Brygge.

Iflg. Planloven § 11a, pkt. 14 skal kommunerne sikre kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder beliggenheden af værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier. Det er et brud på Planloven (§ 11a, pkt. 15, §11f, stk. 4 og §16, stk. 3 og 4) og i uoverensstemmelse med Kommuneplan 2011, når lokalplanforslaget for Enghave Brygge indebærer, at

- 1) Der bygges højt foran H.C. Ørstedværket således at værkets bygningsanlæg ikke længere kan ses fra havnesiden eller Tømmergraven. Værkets bevaringsværdige infrastruktur i form af kajanlæg, jernbane- og kranspor samt kulplads, der fortæller om værkets produktionsflow, fjernes.
- 2) Uniscrap-bygningen omkranses af højhuse, og vil ikke længere være synlig fra havnesiden eller Tømmergraven fraset gennem lille åbning til Enghave kanal i bygningsmuren, der kanter Tømmergraven (se billede af model af Enghave Brygge Nord ifølge lokalplanen, Fig. 10, nedenfor). Bygningen mister sit kajanlæg pga. havneopfyldningen og jernbanesporene fjernes.
- 3) Det lille pumpehus (druknehus) bliver placeret langt inde i en bygningskarré (se billede af model, Fig. 10, nedenfor). Pumpehuset mister sin beliggenhed ved vandet og sin forbindelse til den undersøiske tunnel. Pumpehuset vil ikke længere være synligt fra Tømmergraven. Det vil muligvis kunne øjnes med kikkert fra havnesiden gennem den smalle åbning i karreen mod havnesiden.

Bygningernes historie og egenart forsvinder. De sidste rester af det historiske industrihavnemiljø i Sydhavnen vil forsvinde.

- 4) Som også nævnt ovenfor, vanskeliggøres adgangen for husbåde og robåde pga. havneopfyldningen ved indsejlingen til Tømmergraven. Der er i forvejen ikke for meget plads. Og pga. det høje byggeri (4-8 etager + penthouse) tæt på kajen i Tømmergraven vil husbådene henligge i skygge en stor del af tiden, specielt i vinterhalvåret, og i forbindelse med blæst og storm vil der være øget risiko for høje vindhastigheder og turbulens til gene for roerne og beboerne på husbådene.

Der er derfor risiko for, at forholdene for beboerne på husbådene og roerne forringes i en sådan grad, at husbåde og Københavns Roklub må fraflytte området. Mangfoldigheden og det rekreative havnemiljø forsvinder.

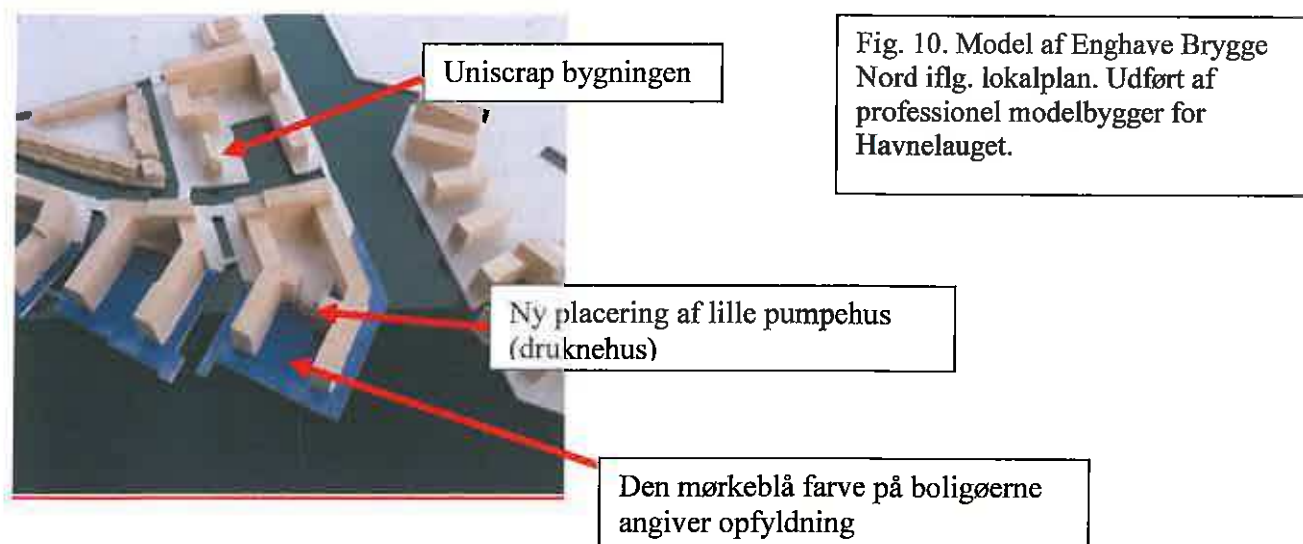

Fig. 10. Model af Enghave Brygge Nord iflg. lokalplan. Udført af professionel modelbygger for Havnelauget.

Projektets effekt på havnens rekreative potentiale

Havnebad

Som beskrevet under ”Projektets påvirkning af miljøet”, side 5-7, kan fjernelse af skrot, spunsning og fundamentering i havnen resultere i spredning af kviksølv og anden forurening i havneslammet. Udgravning af kunstige kanaler i forurenede grund kan medvirke til vedvarende udsivning af miljøfremmede stoffer til havnevandet. Dette kan potentielt medføre, at vandet i havnen bliver uegnet til badning i en lang årrække fremover.

Havnepark

Enghave Brygge er den sidste ubebyggede del af havnefronten på Vesterbro. Der er kun 3,4 m² grønne/rekreative områder pr. beboer på Vesterbro mod 50 m² pr. beboer i København som helhed. Det er derfor indlysende, at der bør etableres en ”grøn og blå park” på området med mulighed for bl.a. leg, boldspil, vandsport, cirkus og koncerter. Den i lokalplanen skitserede Kraftværkspark, der ligger op ad H. C. Ørstedværket og som bliver omkranset af nybyggeri, er imidlertid uden havneadgang.

Visualisering af havnepromenaden side 14-15 nederst i lokalplanen viser en stor park med havneadgang. Denne tegning er imidlertid ikke korrekt. Tegning nr. 3 side 55 og tegning nr. 6 side 58 er korrekte tegninger af Kraftværksparken.

I lokalplanen er der lagt op til at havnepromenader og gårdrum kan anvendes til ophold for offentligheden. Havnepromenaderne måler fra 12 til maks. 20 m enkelte steder. Bebyggelsen åbner sig med gårde ud mod promenaden. Men gårdområderne vil stadig virke private. I relation til promenaderne er der ikke planlagt fællesfaciliteter såsom adgang til rindende vand og offentlige toiletter, hvilket betyder at disse i praksis vil være forbeholdt lokale beboere.

Rosport

Se venligst under punktet ”Projektets effekt på sø-sikkerheden”, side 10-11.

Effekter af støj/vibrationer i anlægsfasen

Det er afgørende at sikre, at der som følge af vibrationer i anlægsfasen ikke sker skader på nabobyggeri (skader på fundamenter), især ved anlæg af boligø B, der ligger meget tæt på nabobyggeriet Havneholmen. Med hensyn til støjgener må det beregnes, hvor kraftig støj, der er tale om, og støjregulerende foranstaltninger må iværksættes, hvis grænseværdier for støj overskrides. Det må sikres, at der ikke støjес udenfor almindelig arbejdstid.

Juridiske aspekter

Er kunstige kanaler omgivet af højhuse søterritorium eller byzone?

Er smalle kunstige kanaler omgivet af højhuse og med vanddybde på kun 2 meter at regne for søterritorium eller byzone? Hvis kunstige kanaler og boligøer henregnes til byzone, medfører Enghave Brygge projektet at byzoneområdet udvides med 35.000 m², hvilket næppe kan betragtes som en mindre justering, og derfor er i strid med Planloven (§ 5 j, stk. 1) og landsplandirektivet Fingerplan 2007 (§ 6, stk. 1, 1.).

Erstatningsansvar, hvis der opstår vandskader på boligerne i nabo-området som følge af projektet (jævnfør punktet ”Projektets påvirkning af vandmiljøet”, side 7-9). Hvem har ansvaret og hvem skal betale?

Er projektet foreneligt med proportionalitetsprincippet? (et indgreb må ikke foretages, såfremt det formål, der tilsigtes opnået ved indgrebet, kan tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger).

At Københavns kommune vil gennemføre Enghave Brygge projektet for at opnå kun ca. 2400 ekstra boliger i området er ude af proportion med alle de negative konsekvenser, som projektet kan få for mange tusinde københavnere på mange forskellige måder og i mange år fremover.

Alternativt forslag:

H.C. Ørstedværket er med aktuelle driftstatus klassificeret som en højrisikovirksomhed med en sikkerhedsafstand på 500 m, hvilket normalt betyder, at private boliger skal placeres i en afstand af 500 m. I forbindelse med lokalplanen for Enghave Brygge har Københavns Kommune dog på egen hånd og uden involvering af Miljøstyrelsen og på trods af indsigelse fra DONG Energy reduceret sikkerhedsafstanden til 150 m.

Hvis man ventede nogle få år til H. C. Ørstedværkets driftstatus efter al sandsynlighed bliver ændret, ville det ønskede antal boliger kunne etableres på eksisterende landareal tættere på H. C. Ørstedværket. Det ville dermed ikke være nødvendigt at etablere boligøer ude i havneløbet.

Vi mener derfor, at med mindre en VVM-redegørelse og konsekvensvurdering helt klart kan afvise en øget risiko for forringelse af miljøet, en øget risiko for vandtrafikulykker eller øget risiko for oversvømmelse og dermed forbundne vandskader på allerede eksisterende boliger i nærområdet, så står man sig ved at vente med at bygge til H. C. Ørstedværkets driftstatus er ændret. Herefter åbner der sig helt andre og spændende bebyggelsesmuligheder, som kunne blive til glæde for alle københavnere.

Mere udførligt forestiller vi os, at der med henvisning til estimeret kommende vandstandsstigning bliver lagt 1 m rent jord på nuværende landareal, og at der med respekt for at området er svært forurenet med diverse industriaffald bliver bygget med mindst mulig risiko for spredning af forurening, på udvalgte steder gerne i højden, og gerne med et arkitektonisk spændende byggeri, som matcher H. C. Ørstedværket. Samtidigt skal det tilstræbes at gøre bydelen attraktiv for børnefamilier med store arealer reserveret til legepladser og fritidsaktiviteter, herunder sportsanlæg. Det er vores vurdering, at der på

denne måde med undladelse af at opgrave området til en kanalby, vil kunne bygges mindst lige så mange etagekvadratmeter til privat bolig som vedtagne lokalplan tilsigter. Det er også vores vurdering, at et sådant byggeri på aktuelle landområde vil kunne færdiggøres hurtigere end den i lokalplanen skitserede kanalby. Vores forslag som respekterer nuværende kystlinje, vil også have den fordel, at besejling, strømforhold og risiko for oversvømmelser ikke bliver ændrede. Herudover betyder vores forslag, at der også er plads til at minder fra den gamle industrihavn bevares.

Altså:

- Ingen havneopfyldning, ingen kanalopgravning.
- Luft, lys og friareal mellem bygningerne til glæde for alle, ikke mindst børnefamilier.
- Bevarelse af minder fra gammel industrihavn, hvor vi foreslår, at den nordlige del af Enghave Brygge med de to bevaringsværdige bygninger, Uniscrapbygningen og det lille hvide pumpehus (druknehus), udlægges som en park.

På denne måde vil miljøet omkring husbådene i Tømmergraven (Skibbroen) kunne bevares. Etablering af en havnepark på dette sted kan lade sig gøre ved et mageskifte mellem to af grundejerne på Enghave Brygge, By og Havn, der ejes af stat og kommune, og det firma, der for nylig har overtaget Nordicoms grund. Det vil være muligt at søge fondsmidler til etablering, hvis Københavns Kommune er indstillet på at oprette en havnepark. Parken vil kunne blive et yndet udflugtsmål for både københavnere og turister.

Referencer:

- 1) Københavns Havn. Forbedring af vandmiljøet, Sydhavnen. Fase 1: Forundersøgelser og skitseprojekter. Juni 1999. Carl Bro/Krüger.
Københavns Havn. Forbedring af vandmiljøet, fase 2. Afsluttende rapport for havbundstildækningsforsøg. Feb. 2006. Carl Bro/Krüger.
- 2) Data for Hg, Pb, Cd, TBT, PAH, PCB og dioxin i fisk fanget i Kbh.'s Havn 1994-2007. Kilde: Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Center for Park og Natur
- 3) <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/06/01/0601061502.htm>
<http://www.bt.dk/krimi/drama-i-nat-sejlere-slynget-ud-af-deres-baad-floej-hen-over-stenmole>
<http://politiken.dk/ibyen/nyheder/gadeplan/ECE1766497/skraemt-kajakroer-de-gjorde-ikke-paa-noget-tidspunkt-ansats-til-at-saette-farten-ned/>
<http://www.b.dk/koebenhavn/vovehalse-paa-vandscootere-haerger-havnen>
<http://politiken.dk/ibyen/nyheder/gadeplan/ECE2031317/jetski-torpederer-robaad-med-tre-kvinder-i-koebenhavn/>
- 4) Industrisamfundets kulturarv.
Regional indberetning af industriminder i Københavnsregionen i henhold til Kulturarvsstyrelsens brev j. nr. 2003-300-0001 forbindelse med satsningsområdet "Industrisamfundets Kulturarv".

APPENDIX

Vores kommentarer til JM Danmark/COWIs analyser af miljøfremmede stoffer og modellering af vandskifte og vurdering af vandkvalitet.

Der henvises venligst til JM Danmarks ansøgning til Kystdirektoratet, Journalnr.: 12/00636, vedhæftede bilag 7a, 8 og 10.

Analyser af miljøfremmede stoffer (bilag 7a og 10):

I bilag 7a er der slamanalyser (metaller, kulbrinter, PAH). Desværre er det ikke angivet på kort, præcis hvilken lokalitet prøverne er taget fra (udover Enghave Brygge). Prøverne er ikke taget i anbefalede prøverør, hvilket kan medføre tab af flygtige komponenter. Kromatogrammet viser indhold af uidentificerede komponenter, muligvis gasolie og motor- og smøreolie.

I bilag 10 er der analyser af jord og flyveaske. Heller ikke her er det angivet fra hvilken lokalitet prøverne hidrører (udover Enghave Brygge). På jordprøverne er der foretaget af analyse af tungmetaller og PAH-forbindelser, på flyveaske-prøver kun af tungmetaller.

Vores vurdering: Der er tale om få prøver og analyserne omfatter kun et begrænset panel af miljøfremmede stoffer. Det vides ikke, om prøverne er repræsentative. Det vurderes, at værdien af prøverne er begrænset.

Enghave Brygge Modellering af vandskifte og vurdering af vandkvalitet (bilag 8):

Gennemstrømningsforholdene og vandudskiftningen er undersøgt ved hydraulisk modellering.

Den foretagne undersøgelse har imidlertid begrænsninger:

1. Modelleringssystemet omfatter kun 2 dimensionale strømninger
2. Der beskrives forhold omkring vandudskiftning af 1 måneds varighed under rolige forhold (sommer).
3. Vandudskiftningen belyses ved et tracerstof, som er opløseligt i vand.
4. Udskiftningen forudsættes at følge en eksponentialfunktion med angivelse af opholdstiden T63, altså hvor 63% er udskiftet.
5. Valideringen af computermodellen sker med henvisning til en anden computermodel

Ad 1: Vandgennemstrømningens reologi er differentieret med hurtigst gennemstrømning centralt og aftagende perifert mod bund og sideflader. Modellen kan ikke beskrive dette, idet "variationer over dybden, som fx lagdeling, ikke beskrives". Modellen kan ikke beskrive eventuel turbulens og recirkulation. Modellen kan ikke afdække evt. stillestående vand i perifere lag, fx vil der kunne forekomme mangel på udskiftning i vandlag tæt på havne- og kanalbund, hvor den anvendte computermodel er insufficient. I aktuelle projekt vil det kunne betyde, at der over årene vil kunne akkumuleres giftigt bundslam i Enghave Kanal og andre steder, som efterhånden vil være ødelæggende for ålegræs og andet liv i vandet samt indirekte have negative effekter på Natura-2000 området. Dette vil også kunne indebære en sundhedsfare for personer, som bruger vandet.

Ad 2: Lige så vigtigt som at belyse vandudskiftningen under rolige forhold om sommeren, vil det være at få belyst forholdene under urolige forhold fx efterår, vinter og forår. Endvidere må det være vigtigt at få belyst betydningen af de estimerede kommende klimaforandringer med højere gennemsnitstemperatur, hyppigere forekomst af ekstremt vejrlig og kommende vandstandsstigninger, "Figure 7.6" herunder. Under rolige forhold vil det også være vigtigt at få estimeret forventet forekomst af giftig algevækst. Vil det især være i de opgravede kanaler, bl.a. Enghave Kanal at dette i fremtiden vil kunne forekomme? Dette frygtes at kunne blive tilfældet

begrundet med relativt høje temperaturer i kanalerne, som kun er 2 m dybe og med vandlag med stillestående vand og recirkulation.

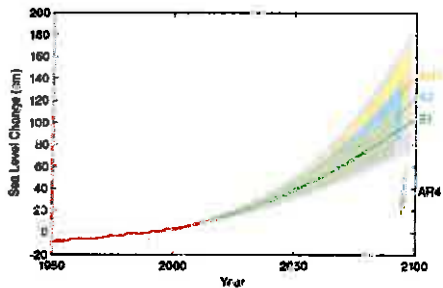

FIGURE 7.6 Projection of sea level rise from 1990 to 2100, based on IPCC temperature projections for three different GHG emissions scenarios (pastel areas, labeled on right). The gray area represents additional uncertainty in the projections due to uncertainty in the fit between temperature rise and sea level rise. All of these projections are considerably larger than the sea level rise estimates for 2100 provided in IPCC AR4 (pastel vertical bars), which did not account for potential changes in ice sheet dynamics and are considered conservative. Also shown are the observations of annual global sea level rise over the past half century (red line), relative to 1990. SOURCE: Vermeer and Rahmstorf (2009).

Allerede nu har der været truende oversvømmelser af stuelejligheder i Sluseholmen og Havneholmen. I fremtiden med estimerede vandstandsstigninger, vil denne trussel øges. Som byggeriet er planlagt med boligø B og C, vil det være forventeligt, at især Havneholmens lejligheder, Boligø B samt byggeri i bunden af Tømmergraven vil være truet. Dette hænger sammen med, at i tilfælde af hårdt vejr med vind fra Nord-Vest, vil der i Københavns havn kunne forekomme et betydeligt vandpres fra Nord resulterende i en lille "tsunami". Grundet geometrien ved Boligø B, må det antages, at en stor del af denne "tsunami" vil rulle ind i Tømmergraven med deraf følgende oversvømmelser af nærliggende boligblokke medførende omfattende skader på disse, antageligt vil især P-kældre være truede.

Dette bør belyses ved en egnet computersimulation.

Herudover må det antages, at der ved uroligt vejr, vil forekomme en øget strøm (lineær vandhastighed i m/s) og et nedsat flow (volumenhastighed i m^3/s) i havneløbet ud for Enghave Brygge, jf. stregtegning Fig. 4. Dette bør også belyses ved en egnet computersimulation, idet disse forhold spiller en stor rolle for sejladsen i havneløbet og ikke mindst for ro- og kajakkubber.

Ad 3: Det er udelukkende vandudskiftningen, som belyses ved computermodellen. Hvorledes det forholder sig med udvaskning af miljøfremmede stoffer med forskellig vægtfylde og med forskellig opløselighed i vand bliver ikke belyst. I Enghave Kanal og i andre opgravede kanaler vil der kunne ske udslip af forurening til vandet, og det er ikke belyst, hvad der sker med denne forurening over tid. Projektets påvirkning af iltindholdet i vandet afhængig af turbulens, recirkulation, årstid og klima kunne også være ønskelig at få modelleret.

Ad 4: Hvorfor T63 og ikke fx T50, T95 eller T99? Givet kendskab til eksponentialligningen, kan de andre T-værdier selvfølgelig beregnes, men vil dette være meningsfyldt? Måske er den givne computermodel kun egnet i et nærmere bestemt T-interval omkring T63, fx således at en beregnet T99 værdi er meningsløs?

Ad 5: Umiddelbart er det ikke overbevisende at validere den anvendte computermodel over for en anden computermodel. Begge kan være lige "skæve". Ville det ikke være bedre at anvende data fra den virkelige verden som datagrundlag for en validering? Som en mellemløsning data indsamlet fra en god teknisk udarbejdet model af havneløbet?

Ovennævnte kritikpunkter af JM Danmark/COWI's rapport, bilag 8 medfører, at der fortsat er stor usikkerhed omkring Lokalplan Enghave Brygges påvirkning af vandkvalitet, strømningsforhold og risiko for oversvømmelser. Dette forstærker vores krav om en grundig VVM-undersøgelse af projektet som helhed. Dette krav er vigtigt, da Enghave Brygge projektet vil betyde en meget omfattende ændring af hele Sydhavnen og fordi projektet er tænkt gennemført på en lokalitet, hvor man ved, at der er betydelige forekomster af sundheds- og miljøskadelig forurening af indtil videre ikke nærmere specificeret omfang.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at JM Danmark/COWI-rapporten på side 5 om H.C. Ørstedværket anfører: "Da værket planlægges at blive nedlagt i nær fremtid, vil der i modelleringen ikke medtages denne kølevandsvandføring."

Dette lyder troværdigt, da H.C. Ørstedværket ikke er det mest energieffektive kraftværk og kun leverer ca. 4 % af DONG-værkernes samlede el-produktion til Danmark, hvorfor kraftværket kan undværes. Skal området omkring H.C. Ørstedværket inkl. Vasbygadekvarteret omdannes til beboelse, er værket malplaceret.

Når bemærkningen om nedlæggelse af H.C. Ørstedværket er bemærkelsesværdig, er det ikke mindst fordi planlægningen af boligøer ude i havneløbet ud for Enghave Brygge formodentligt er sket med en vis respekt for en sikkerhedsafstand til H.C. Ørstedværket, som med nuværende driftsstatus er klassificeret som en højrisikovirksomhed. Som ovenfor nævnt er der lovkrav om en sikkerhedsafstand til en sådan højrisikovirksomhed på 500 m. Her har man kommet dette krav delvist i møde og lavet et kompromis ved at skubbe den planlagte bebyggelse ud i havnen og samtidigt foretage udgravning af Enghavekanalen som en ring omkring H.C. Ørstedværket. Enghavekanalen kan i den forbindelse opfattes som en sikkerhedskanal, som skal kunne opfange udslip af flydende brændbart materiale i tilfælde af et større uheld og dermed beskytte boligøerne. Imidlertid vil en nedlæggelse af driften af H.C. Ørstedværket åbne for helt andre perspektiver for bebyggelse og udnyttelse af arealet omkring kraftværket.

Da man uden videre kunne vente på nedlæggelsen af H.C. Ørstedværket med de spændende bebyggelses-perspektiver, som dette afføder, er der på den baggrund endnu mere grund til at foretage en grundig VVM-undersøgelse og være parat til at forkaste projektet med boligøer og opgravning af kanaler, hvis en sådan grundig VVM-undersøgelse klart påviser en øget risiko for en betydelig negativ påvirkning af havnemiljøet – en risiko som faktisk er helt unødvendig.

MAN Diesel & Turbo**Sendt pr. e-mail**

Teknik- og Miljøforvaltningen
Center for Byplanlægning
Postboks 348
2300 København S

E-mail: BH5M@tmf.kk.dk og tmf@tmf.kk.dk

13. august 2014

Høring vedrørende ændring af forslag til lokalplan nr. 494 "Enghave Brygge" – kommunens sagsnr. 2013-0184422 – vores ref. MDDK13-JJD-005.

Københavns Kommune har den 3. juli 2014 sendt en ændring af forslag til lokalplan nr. 494 "Enghave Brygge" i høring.

Lokalplanen blev oprindeligt vedtaget den 19. juni 2013.

Natur- og Miljøklagenævnet ophævede den 6. juni 2014 kommunens vedtagelse af lokalplanen, idet nævnet ikke anså planlovens § 15a for opfyldt.

Baggrunden herfor var, at lokalplanen planlagde for støjfølsom anvendelse på støjbelastede arealer, men at lokalplanen ikke indeholdt en udtrykkelig bestemmelse om, at det er en betingelse for ibrugtagning af ny bebyggelse i området, at den fremtidige anvendelse ved etablering af afskærmningsforanstaltninger mv. er sikret mod støjgener.

Københavns Kommune foreslår på denne baggrund, at der foretages en ændring i lokalplanens § 10, stk. 2, således at bestemmelsen får følgende ordlyd:

"Stk. 2.

Bebyggelse og ubebyggede arealer skal anvendes, placeres, jf. dog § 6, stk. 2, pkt. a), udføres og indrettes således, at beboere og brugere beskyttes mod støj og anden forurening fra virksomheder i og uden for området. Det er en betingelse for ibrugtagning af ny bebyggelse, at det er dokumenteret, at Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for støj er overholdt, jf. Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om ekstern støj fra virksomheder med tillæg af juli/2007."

(ændringen markeret med fed skrift)

MAN Diesel & Turbos bemærkninger er:

1. Konsekvenserne af lokalplanen for MAN Diesel & Turbo

Indledningsvist skal vi udtrykke vores tilfredshed med, at det nu entydigt fastslås i lokalplanen, at forpligtelsen til at foretage foranstaltninger mod støj fra allerede eksisterende erhverv mv. påhviler det fremtidige nybyggeri.

HEAD OFFICE (& postal address)
MAN Diesel & Turbo
Teglhølmegade 41
2450 Copenhagen SV
Denmark
Phone: +45 33 85 11 00
Fax: +45 33 85 10 30
mandiesel-cph@mandieselturbo.com
www.mandieselturbo.com

PrimeServ
Teglhølmegade 41
2450 Copenhagen SV
Denmark
Phone: +45 33 85 11 00
Fax: +45 33 85 10 49
PrimeServ-cph@mandieselturbo.com

PRODUCTION
Teglhølmegade 35
2450 Copenhagen SV
Denmark
Phone: +45 33 85 11 00
Fax: +45 33 85 10 17
manufacturing-dk@mandieselturbo.com

FORWARDING & RECEIVING
Teglhølmegade 35
2450 Copenhagen SV
Denmark
Phone: +45 33 85 11 00
Fax: +45 33 85 10 16
shipping-cph@mandieselturbo.com

MAN Diesel & Turbo
Branch of MAN Diesel & Turbo SE.
Germany
CVR No.: 31611792
Head office: Teglhølmegade 41
2450 Copenhagen SV, Denmark
German Reg.No.: HRB 22056
Amtsgericht Augsburg

Vi lægger fortsat betydelig vægt på, at der ikke opstår belastende konsekvenser af den endeligt vedtagne lokalplan nr. 494.

Som det er kommunen bekendt, er vores virksomhed beliggende Tegllholmsgade 35 ud til Frederiksholmsløbet. På den anden side af Frederiksholmsløbet – lige over for virksomheden – giver lokalplanen adgang til boligbebyggelse samt placering af husbåde.

En væsentlig del af støjen fra MAN Diesel & Turbo genereres netop på området ned mod Frederiksholmsløbet. Dette skyldes bl.a., at der er en del nødvendig trafik på dette område, og at vores spån-containere befinder sig her.

Det er vores opfattelse, at det ikke er muligt at dæmpe den almindelige støj yderligere i forhold til de tiltag, der allerede er foretaget.

Vi har forståelse for, at der ønskes boliger og husbåde ud til vandet på Enghave Brygge, men kommunen bør ligeledes tage højde for, at den attraktive beliggenhed (samt forventeligt høje kvadratmeterpris) fordrer en forventning hos kommende beboere om rolige omgivelser.

Rolige omgivelser kan imidlertid ikke tilbydes på områderne beliggende lige over for MAN Diesel & Turbo. Vi har således tidligere fremsendt støjberegninger til kommunen, som viser, at områderne på Enghave Brygge ud mod Frederiksholmsløbet belastes af virksomhedens støj.

På denne baggrund henstiller vi – igen - til, at de dele af bebyggelsen på Enghave Brygge, som vender over mod MAN, ændres til serviceerhverv, samt at placeringen af husbåde over for MAN Diesel & Turbo sløjfes.

Denne løsning er i overensstemmelse med konklusionerne i Københavns Kommunes rapport af 5. december 2012 om de miljømæssige konsekvenser af lokalplan med tilhørende kommuneplantillæg for Enghave Brygge. På rapportens side 13 anføres:

"I revisionen af MAN's miljøgodkendelse fra 2003 er der stillet vilkår for almindelig støj. Støjeregninger af den almindelige støj fra MAN viser, at der kan bygges erhverv rundt om MAN, da virksomheden kan overholde støjgrænserne for erhverv uden for eget skel."

Rapporten er udarbejdet til brug for vedtagelsen af lokalplanen for Enghave Brygge. Det citerede afsnit må naturligt forstås således, at der ikke kan planlægges for boliger ud mod Frederiksholmsløbet lige over for MAN Diesel & Turbo.

Ved endelig vedtagelse af lokalplan 494 "Enghave Brygge" skal Københavns Kommune tage hensyn til de konklusioner, som anføres i miljørapporten, jf. miljøvurderingslovens § 9.

Københavns Kommune har ikke taget hensyn hertil i det nye forslag til lokalplanen.

På denne baggrund overvejer vi om dette spørgsmål i givet fald skal indbringes for Natur- og Miljøklagenævnet, idet nævnet ikke har taget stilling hertil i ovennævnte afgørelse.

2. Kommunens opfølgning

Selv om vi ikke kan acceptere kommunens accept af boligbyggeri, har vi fundet det nødvendigt at kommentere på udkastet på det grundlag som nu foreligger. Det kan på ingen måde tages som en forudsætningsvis accept af lokalplanen i den nuværende form.

Det afgørende for MAN Diesel & Turbo er at sikre vores virksomheds fremtidige drift, herunder at vores miljøgodkendelse ikke skærpes foranlediget af lokalplanens bestemmelser om boligbyggeri og husbåde.

Vi går ud fra, at kommunen vil administrere bestemmelserne i lokalplanen i overensstemmelse med de synspunkter, som overborgmester Frank Jensen gav udtryk for i Børsen den 12. september 2013:

"MAN Diesel er velkommen i København, og har ikke noget at frygte. Lokalplanen for MAN's tilstedeværelse er politisk og juridisk indrettet således, at det er omgivelserne, der skal indrette sig efter MAN..."

Vi har som anført ikke mulighed for at begrænse støjen på arealet over mod Enghave Brygge yderligere, og vi må derfor være sikre på, at der ikke bliver noget fremtidigt grundlag for beboerne at klage over støj på – selvsagt forudsat, at vi overholder vores miljøgodkendelse.

Det væsentlige spørgsmål for os er derfor, hvordan kommunen vil implementere lokalplanens bestemmelse om støj. Efter vores opfattelse er der to led heri – dels hvilke krav kommunen stiller til byggeriet, dels hvordan dokumentationen for overholdelse af støjgrænserne vil blive gennemført.

Vi ønsker derfor snarest oplyst følgende:

1. Vil kommunen - f.eks. i byggetilladelsen - stille krav om anvendelse af bestemte støjdæmpningsforanstaltninger eller opstille specifikationer for, hvordan støjpåvirkningen på byggeriet må være (udenfor og indenfor)? I givet fald hvilke krav eller specifikationer?
2. Hvordan vil kommunen i praksis gennemføre dokumentationskravet, der nu forventes fastsat i lokalplanen?

Vi deltager gerne i et møde med Københavns Kommune om dette.

Vi går ud fra, at vi i anledning af dette brev snarest hører fra Københavns Kommune.

Med venlig hilsen

MAN Diesel & Turbo

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Jacob Dolleris".

Jacob Dolleris

Advokat/Head of Group Legal Denmark

